



NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS NEMZETKÖZI
TANULMÁNYOK KAR
CIVILISZTIKAI TANSZÉK

OPUSCULA CIVILIA

Csibor Ferenc:
*A korlátozott precedensrendszer
érvényesülésének kihívásai az angolszász
gyakorlat tükrében*

2024/1.

Csibor Ferenc¹

A korlátozott precedensrendszer érvényesülésének kihívásai az angolszász gyakorlat tükrében²

1. Bevezetés

A magyar bíróságok rendszerének csúcsán elhelyezkedő Kúria Alaptörvényben deklarált feladata a jogegység, vagyis a bíróságok egységes ítélkezési gyakorlatának biztosítása.³ Az Alkotmánybíróság döntéseiben többször is foglalkozott ezen kötelezettség értelmezésével, meghatározásával. Az egységes és kiszámítható bírósági gyakorlatot összekapcsolta a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményeivel.⁴ Megállapította, hogy mint a bíróságok egységes jogalkalmazását biztosító legfőbb bírósági szerv, speciális jogosítványok illetik meg.⁵ Kiemelte, hogy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása nem pusztán csak lehetősége, hanem kötelessége is a Kúriának.⁶ Leszögezte továbbá, hogy a bíróságok egységes joggyakorlatának biztosítása kifejezetten a Kúria, és nem más szerv feladata.⁷ A korlátozott precedensrendszer 2020-as bevezetését követően a jogegység biztosítása első sorban a Kúria egyes közzétett határozatain keresztül történik, amelyektől csak megfelelő indokolással lehetséges az eltérés.⁸

A korlátozott precedensrendszer nem csak a polgári ügyeket érinti, hanem érvényesül a többi ügyszakban is. Ezzel együtt szükséges kiemelni, hogy a magánjog fejlődésében mindig is kiemelet szerepet töltött be a bíróságok ítélkezési gyakorlata.⁹ Így a polgári jog területén egy kiemelt kérdés, hogy a jogegység biztosításának új rendszere milyen módon képes érvényesülni a gyakorlatban.

A korlátozott precedensrendszer bevezetését megelőzően a jogegység biztosítására a Kúria rendelkezésére állt a jogegységi eljárás lefolytatása és ennek eredményeként jogegységi határozat meghozatala,¹⁰ elvi bírósági határozat és elvi bírósági döntés közzététele.¹¹ Emellett

¹ Ösztöndíjas doktorandusz, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola.

² A tanulmány a szerző 35. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam és Jogtudományi Szekciójában első helyezett dolgozatának átdolgozása

³ Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés.

⁴ 13/2013. (VI. 17.) AB határozat

⁵ 11/2015. (V. 14.) AB határozat

⁶ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat

⁷ 3031/2019. (II. 13.) AB határozat

⁸ Bassola Bálint – Csillik Kristóf: Koherenciazavar a korlátozott precedensrendszerben? – A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással benyújtott felülvizsgálati kérelem szabályozásának egyes anomáliái. *Polgári jog.* 8. (2023), 9-10. [52] bekezdés

⁹ Menyhárd Attila: A polgári jog tudománya Magyarországon. In: Jakab András – Menyhárd Attila (szerk.): *A jog tudománya: Tudománytörténeti és -elméleti írások, gyakorlati tanácsokkal.* Budapest, hvgOrac, 2015. 159-196. 165-166.

¹⁰ Marosi Ildikó: 14. A bíróságok. In: Trócsányi László – Schanda Balázs – Csink Lóránt (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba: Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Nyolcadik, átdolgozott kiadás.* Budapest, HVG Orac, 2021. 325-349. 331-332.

¹¹ Petrétei József: *Magyarország alkotmányjoga II. Államszervezet.* Pécs, Kodifikátor Alapítvány, 2014. 320.

az egységes ítélkezési gyakorlat kialakítását szolgálták a joggyakorlat-elemző csoportok.¹² A 2020-as reformot követően a jogegység biztosítása első sorban a Kúria egyes közzétett határozatain keresztül történik, amelyektől csak megfelelő indokolással lehetséges az eltérés.¹³ A jogalkotó eltörölte az elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések közzétételének lehetőségét,¹⁴ és kiterjesztette a jogegységi eljárást azon esetekre, amikor a Kúria valamely ítélkező tanácsa el kíván térni egy közzétett határozattól.¹⁵ Továbbra is változatlanul megmaradtak a joggyakorlat-elemző csoportok.

A korlátozott precedensrendszer megvalósulásában fontos szerep jut a Bírósági Határozatok Gyűjteményének (röviden: BHGY), mivel az ezen a felületen közzétett kúriai határozatokhoz társul kötőerő.¹⁶ Fontos kiemelni, hogy mivel a Kúria 2012. óta működik a Legfelsőbb Bíróság jogutódjaként, így csak a 2012. január 1. óta meghozott határozatai nyertek kötőerőt.¹⁷

Jelen tanulmány célja javaslatok megfogalmazása a BHGY továbbfejlesztésére, amelyek által hozzáférhetőbbé válhatnak a Kúria közzétett határozatai. Ezáltal megismerhetőbbé válhat az ítélkezési gyakorlat, amelynek eredményeként kiteljesedhet a korlátozott precedensrendszer.

A javaslatok megfogalmazása egy kettős kutatáson alapul. Egyrészt a vizsgálat tárgya volt az angolszász jogrendszerben kialakult „law reporting” gyakorlata, vagyis a precedens értékű bírósági ítéletek közzététele. Másrészt a kutatásnak része volt egy kérdőíves felmérés, amely annak megismerésére irányult, hogy milyen nehézségekkel jár a Kúria BHGY-ban közzétett határozatai között való keresés.

2. A precedens fogalma és kapcsolata az angolszász jogrendszerrel

A precedens fogalmát általános jelleggel úgy lehet megragadni, mint egy olyan korábbi esemény, cselekedet, amely iránymutatásként tud szolgálni egy későbbi szituációban.¹⁸ Specifikusan a jogtudományban a precedens egy bíróság (kivételes esetben más testületi szerv) olyan döntése, ítélete, amely kihatással van a későbbi ítélkezési gyakorlatra.¹⁹

¹² Balogh-Békési Nóra: IX. A bíróságok. In: Téglási András (szerk.): *Az állam szervezete*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 181-199. 194.

¹³ Bassola Bálint – Csillik Kristóf: Koherenciavar a korlátozott precedensrendszerben? – A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással benyújtott felülvizsgálati kérelem szabályozásának egyes anomáliái. *Polgári jog*. 8. (2023), 9-10. [52] bekezdés

¹⁴ 2019. évi CXXVII. törvény 90. §

¹⁵ 2019. évi CXXVII. törvény 70. §

¹⁶ 2019. évi CXXVII. törvény 185. §, 223. §, 242. §, 244. §

¹⁷ Patyi András: A jogegységipanasz-eljárások gyakorlatának néhány alapkérdése. In: Koltay András – Gellér Balázs (szerk.): *Jó kormányzás és büntetőjog - Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022. 511-525. 521.

¹⁸ Arcanum Digitális Tudománytár: Kézikönyvtár: A magyar nyelv értelmező szótára: P: precedens. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/p-44572/precedens-4657A/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZXhpa29ub2tfMUJFOEliXX0sICJxdWVyeSI6ICJwcmVjZWRLbnMifQ> (Letöltve: 2022.11.28.)

¹⁹ Zódi Zsolt: Precedens. In: Jakab András et alii (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (Jogbölcsélet rovat, rovatszerkesztő: Szabó Miklós – Jakab András) 2021. <https://ijoten.hu/szocikk/precedens> (Letöltve: 2022.08.10.)

Az angolszász és a kontinentális jogrendszerek működésében az egyik jelentős különbség, hogy az ítélkezési gyakorlat alakításában milyen szerepet tölt be a bírói precedens.²⁰ A kontinentális jogrendszerek esetében az egyes bírósági ítéletek nem bírnak kötőerővel a későbbi ítélkezésre nézve. Az adott ügyben eljáró bíró nem kell, hogy a korábbi ítéletnek megfelelő döntést hozzon. Ennek ellenére a kontinentális jogrendszerekben is elkezdett megerősödni a bírói precedens, mint jogforrás szerepe. Kiemelt szerepet töltenek be ezen jelenségben az alkotmánybíróságok, amelyek saját korábbi döntéseik precedensét kötelezőnek tekintik, ezáltal formálják az adott ország jogrendszerét.²¹ Ezen felül a precedens fontos szerepet tölt be az Európai Unió Bíróságának,²² valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában is.²³

Ezzel szemben az angolszász jogrendszer esetében a bírói precedens kötőerővel rendelkezik. Az időben később eljáró bírók kötelesek figyelembe venni a korábban született ítéleteket, és az adott ügyben a korábbi döntés által felállított precedensnek megfelelő ítéletet hozni.²⁴ Ezáltal tulajdonképpen magát az angol jogot a bíróságok joggyakorlata formálta és alakította ki.²⁵ Maga a *common law* elnevezés is visszavezethető azon felfogásra, miszerint a jog tulajdonképpen az angol nép közösségének szokásai, amelyeket a bíró ismer és deklará.²⁶ Azáltal, hogy a bírói precedens jelentette jog fejlesztette ki az angol jogrendszert, nem volt szükséges, olyan mértékben támaszkodni a római jogra, mint a kontinentális jogrendszerek fejlődésének esetében.²⁷ A korábbi brit gyarmatbirodalom jelentős kiterjedtségéből kifolyólag számos ország jogrendszerében fellelhetők a *common law* hagyományai, elemei.²⁸

3. A law report

A *law report* egy olyan ítélet, amely szerkesztett módon megjelenik valamely erre szakosodott periodikus kiadványban. A *law report* tartalmazza többek között az eljáró bíró és a felek megjelölését, a lényeges tényállási elemeket, a döntést és az indokolást. Fontos kiemelni, hogy csak azon ítéleteket teszik közzé *law report* formájában, amelyek precedens értékkel bírnak, vagyis lefektetnek egy új jogelvet vagy a meglévő jogértelmezést módosítják.²⁹ Mivel a magasabb szinten elhelyezkedő bírói fórumok precedense kötőerővel bír az alattuk

²⁰ Pokol Béla: A bírói precedensjog. *Magyar Jog*. 47. (2000), 4. 201-209. 201-202.

²¹ Lipstein, D. K.: The Doctrine of Precedent in Continental Law with Special Reference to French and German Law. *Journal of Comparative Legislation and International Law*. 28. (1946), 34-44. 35-36.

²² Derlen, Mattias – Lindholm, Johan: Characteristics of Precedent: The Case Law of the European Court of Justice in Three Dimensions. *German Law Journal*. 16. (2015), 5. 1073-1098. 1074.

²³ Balcerzak, Michal: Doctrine of Precedent in the International Court of Justice and the European Court of Human Rights, *The Polish Yearbook of International Law*. 27. (2004-2005), 131-144. 137.

²⁴ Aakanksha Gaur et alii: Precedent. In: Aakanksha Gaur et alii (szerk.): *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/precedent> (Letöltve: 2022.08.10.)

²⁵ Trócsányi László: 1. Az összehasonlító alkotmányjog alapkérdései és korunk jogrendszerei. In: Tóth Judit – Legény Krisztián (szerk.): *Összehasonlító alkotmányjog*. Budapest, Complex, 2006. 23-53. 48.

²⁶ Jany János: *A világ jogrendszerei – Civilizációelmélet és jogtudomány*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2021. 132.

²⁷ Weir, Tony (ford.): Zweigert, Konrad – Kötz, Hein: *An Introduction to Comparative Law Volume I. The Framework*. Amsterdam – New York – Oxford, North-Holland, 1977. 202-204.

²⁸ Zweigert, Konrad – Kötz, Hein: A common law elterjedése a világon (részletek). In: Badó Attila – Loss Sándor (szerk.): *Betekintés a jogrendszerek világába*. Budapest, Nyitott Könyv, 2003. 110-130. 110-111.

²⁹ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Legal Profession: Archive: What is a Law Report?. <https://www.iclr.co.uk/blog/archive/what-is-a-law-report/> (Letöltve: 2022.08.03.)

elhelyezkedő bíróságokra, így ezen bíróságok ítéleteit teszik közzé *law report* formájában (például *Court of Appeal, High Court*).

A *law report*hoz hasonló szerepet töltenek be hazánkban a bírósági ítéletek megismerhetőségét szolgáló, a hazai gyakorlatban történeti hagyományokkal bíró döntvénytárak. Napjainkban ilyen többek között a Kúria által kiadott Kúriai Döntések Bírósági Határozatok (röviden: BH), vagy az alsóbb szintű bíróságok ítéleteit gyűjtő Bírósági Döntések Tára (röviden: BDT). A döntvénytárakban is szerkesztett, válogatott módon jelennek meg a joggyakorlatot meghatározó jogértelmezést tartalmazó bírósági ítéletek.³⁰ A *law report* és a BH-BDT közötti eltérés nem a dokumentumok jellegéből, hanem a két jogrendszer eltérő természetéből adódik. A precedens által meghatározott angolszász jogban minden ítélet kötőerővel bír, de nem minden ítélet hoz létre új jogot, hanem csak hivatkozik a már meglévő precedensekre. A *law report* kiszűri, megválogatja azon ítéleteket, amelyek új precedenst fektetnek le, vagy meglévő precedenst értelmeznek új módon, bírálják felül.³¹

3.1.A *law report* készítésének történeti kialakulása

Mivel az angolszász jog fontos forrása a precedens, ezáltal mindig is lényeges kérdés volt, mennyire megismerhetők az egyes lényeges döntések.³² Ez szolgáltatta a motivációt a *law reportok* készítésének kialakulásához.³³ Általuk a jogász szakma képviselői hozzáférhettek a lényeges ítéletekhez.³⁴ Nélkülük komoly nehézségekbe ütközne a mindennapi jogász tevékenység.³⁵

A *law reportok* korai elődjeiként tartják számon a „*year book*” elnevezéssel illetett írásokat.³⁶ Ezen dokumentumokban a 13. és 16. század között gyűjtötték a fontosabb felsőbírósági ítéleteket. A szerzők személye nem ismert, és az ítéletek bemutatása is sokszor hiányosan történt.³⁷

Az első *law reportok* az ezeröttszáz évesekben jelentek meg. Ekkor még a tevékenység egy teljes mértékben magán vállalkozás volt.³⁸ Egy-egy ügyvéd elkezdte saját kezűleg lejegyzetelni a bírósági eljárásokat, és ezen leírásokat másolták le, árusították.³⁹ Erősen változó minőségben jelentek meg *law reportok*: voltak pontos leírások, de olyan esetek is előfordultak, amikor egy

³⁰ Csernus Máté: BH-kisokos – II. rész. In: *Arsboni* (online folyóirat): *Arsboni*: Kezdőlap: Jog: Alkotmányjog. 2017. <https://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/> (Letöltve: 2022.08.03.)

³¹ Aakanksha Gaur et alii: Law report. In: Aakanksha Gaur et alii (szerk.): *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/law-report> (Letöltve: 2022.08.03.)

³² Newton, Velma: Historical Perspective of Law Reporting in the English-Speaking Caribbean: A Case for Regional Law Reporting. *International Journal of Law Libraries*. 7. (1979). 1. 1-22. 1.

³³ Sanders, A. J. G. M.: Law Reporting in Swaziland. *Journal of African Law*. 29. (1985), 1. 94-102. 94.

³⁴ Mallal, Bashir A.: Law and Law Reporting in Malaya. *University of Malaya Law Review*. 1. (1959), 1. 71-86. 75.

³⁵ Tetteh, E. Kofi: Law Reporting in Anglophone Africa. *International and Comparative Law Quarterly*. 20. (1971), 1. 87-98. 88.

³⁶ Sriram, K.: Law Reporting: Past, Practice and Developments. *Student Bar Review*. 14. (2002), 76-91. 78-79.

³⁷ Baker, J. H.: Dr. Thomas Fastolf and the History of Law Reporting. *Cambridge Law Journal*. 45. (1986), 1. 84-96. 91.

³⁸ Aakanksha i. m. (34. l.)

³⁹ Bryan, Michael: Early English Law Reporting. *University of Melbourne Collections*. 4. (2009), 45-50. 46-47.

ítéletet hibásan rögzítettek.⁴⁰ Később a nyomtatás széles körű elterjedésével drasztikusan megnőtt a rendszeresen megjelenő *law reportok* száma.⁴¹ A 19. századra a helyzet szinte tarthatatlanná vált. Hatalmas mennyiségű *law report* jelent meg, viszont nehezen lehetett megállapítani melyek voltak megbízhatóak, és melyek voltak pontatlanok.⁴² Problémát jelentett a kiadványok nagy száma is, komoly kihívást jelentett követni, hogy mely bíróság mely ítéleteit hol közölték le.⁴³

A rendszerben a változás 1865-ben jött el. Ekkor a *Bar* (angol ügyvédi kamara) képviselői létrehozták az *Incorporated Council of Law Reporting* (röviden: ICLR) elnevezésű szervezetet.⁴⁴ Ezáltal a *law reportok* készítése nem egy állami, közigazgatási szerv feladata, se nem a bíróságoké, hanem ezen közfeladatot a mai napig a magánszférában létező entitás látja el.⁴⁵ A szervezet felállításának célja volt, hogy az általa kiadott *law report* folyóiratok megbízható forrásai legyenek a precedensnek. Ebből kifolyólag a szerkesztők csak olyan ítéletek közzétételét hagyták jóvá, amelyek új jogelvet mondtak ki, vagy a jog egy új értelmezését tartalmazták.⁴⁶ Ezen szigorú gyakorlatnak köszönhetően az ICLR *law reportjaira* úgy tekintettek és teintenek, mint a „hivatalos” (authorized) *law reportok*.⁴⁷ Viszont pont a szigorú kritériumrendszer miatt jelentkezett az ügyvédség részéről az a félelem, hogy olyan ügyekkel fognak szembe kerülni a tárgyalás során, amelyet nem közöltek le hivatalos *law reportban*. Megjelent az igény az ügyek szélesebb körben történő közzétételére, így elkezdtek megjelenni a nem az ICLR által kiadott, „nem hivatalos” *law reportok*. Ezen kiadványok szélesebb körből válogatták az ítéleteket, olyan bírói fórumokról is, amelyekről az ICLR *law reportjai* nem. Ezen felül megjelentek a kifejezetten egy-egy szakterületre fókuszáló *law reportok* is.⁴⁸

3.2. A law report gyakorlata napjainkban

Napjainkban továbbra is az *Incorporated Council of Law Reporting* a legjelentősebb kiadója *law reportoknak*, az általa közzétett *law reportokat* tekintik a leghitelesebbeknek.⁴⁹ Ma már az ICLR által kiadott *law reportokat* egy online adatbázisban lehet elérni. Egy további szervezet, amely *law reportok* kiadásával foglalkozik a LexisNexis nevű jogi információszolgáltatásra

⁴⁰ Wurzer, Greg: The Legal Headnote and the History of Law Reporting. *Canadian Law Library Review*. 42. (2017), 1. 10-17. 16.

⁴¹ Bryan, Michael: The Modern History of Law Reporting. *Australian Law Librarian*. 20.(2012), 2. 65-69. 66.

⁴² Law Review, and Quarterly Journal of British and Foreign Jurisprudence: Law Reporting. *Law Review, and Quarterly Journal of British and Foreign Jurisprudence*. 12. (1850), 2. 261-264. 261.

⁴³ Albany Law Journal: Law Reporting. *Albany Law Journal*. 8. (1873), 5. 1-2. 1.

⁴⁴ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: About: History. <https://www.iclr.co.uk/history/> (Letöltve: 2022.08.13.)

⁴⁵ Pollock, Frederick: English Law Reporting. *Law Quarterly Review*. 19. (1903), 4. 451-460. 453.

⁴⁶ Burrows, Roland: Law Reporting. *Law Quarterly Review*. 58. (1942), 1. 96-106.

⁴⁷ Evans, Frank: Law Reporting: A Reporter's View. *Law Quarterly Review*. 20. (1904), 1. 88-93. 88.

⁴⁸ Clinch, Peter: Establishment v. Butterworths, The - New Light on a Little Known Chapter in the History of English Law Reporting. *Anglo-American Law Review*. 19. (1990), 3. 209-238. 237-238.

⁴⁹ University of Oxford Faculty of Law: Current students: Legal Research and Mooting Skills Programme: Overview - Legal Research Materials: Law Reports. <https://www.law.ox.ac.uk/legal-research-and-mooting-skills-programme/law-reports> (Letöltve: 2022.07.10.)

szakosodott cég, az általa kiadott *law reportok* viszont nem érhetők el ingyenesen.⁵⁰ Ezen felül meghatározott szakterületeken adnak ki további specializált *law reportokat*, amelyek csak előfizetés útján elérhetők: Sweet & Maxwell kiadó által a *Criminal Appeal Reports* (büntetőjog),⁵¹ az Oxfordi Egyetem gondozásában a *Reports of Patent, Design and Trademark Cases* (szerzői jogvédelem),⁵² valamint az Informa kiadó által gondozott *Lloyd's Law Reports* (hajózási és kereskedelmi jog).⁵³ Az ICLR által szerkesztett *law reportok* alapvetően ingyenesen elérhetők az online adatbázisban és az előfizetéssel nem rendelkező felhasználó megtekintheti az egyes ítéletekből készült *law reportok* összefoglalóit. A részletes jogi elemzést tartalmazó teljes *report*, valamint a *Case Genie* elnevezésű elemző és kereső szoftver már előfizetéshez kötött.⁵⁴

Law reportot csak ügyvéd készíthet.⁵⁵ A *law reportok* mellett az angol bíróságok tárgyalásairól készült átiratok (*transcripts*) is külön elérhetők, viszont ezeket ritkán alkalmazzák a jogi érvelés kidolgozásában. Ennek oka, hogy egy *law report* szerkesztett módon kiemeli az adott ügy lényegét, míg a *transcript* az adott tárgyalás teljes átirata.⁵⁶

4. A korlátozott precedensrendszer bevezetése és értelmezése

Magát a korlátozott precedensrendszert az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (röviden: Ejht.) vezette be. A jogalkotó a korlátozott precedensrendszert a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.), valamint az egyes eljárási törvények, vagyis a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.), a büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) módosítása útján emelte be a magyar jogrendszerbe.

Az Ejht. 65-74. § a Bsz. jogegységi eljáráshoz kapcsolódó szabályait módosítva kibővítette az eljárás megindításának lehetőségeit azon esettel, ha a Kúria ítélkező tanácsa a BHGY-ban közzétett kúriai határozattól jogkérdésben kíván eltérni. Emellett az Ejht. a Bsz. módosításán keresztül bevezette a jogegység megerősítését szolgáló jogegységi panasz eljárással.⁵⁷

⁵⁰ LexisNexis: Home: Legal: Law Reports. https://www.lexisnexis.co.uk/store/categories/legal/law-reports-46?subcategory=46&query=&within=&f.6_LEGAL|category6=Law%20Reports (Letöltve: 2022.10.05.)

⁵¹ Sweet & Maxwell: Home: Criminal Law: Criminal Appeal Reports. <https://www.sweetandmaxwell.co.uk/Product/Criminal-Law/Criminal-Appeal-Reports/Journal/30791423> (Letöltve: 2022.10.05.)

⁵² Oxford Academic: Reports of Patent, Design and Trade Mark Cases. <https://academic.oup.com/rpc> (Letöltve: 2022.10.05.)

⁵³ Lloyd's List Intelligence: Services: Reports & Publications: Lloyd's Law Reports. <https://www.lloydslistintelligence.com/services/reports-and-publications/lloyds-law-reports> (Letöltve: 2022.10.05.)

⁵⁴ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Welcome to the Case Genie information page. <https://www.iclr.co.uk/products/iclr-4/case-genie/> (Letöltve: 2022.10.26.)

⁵⁵ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Legal Profession: Archive: What is a Law Report?. <https://www.iclr.co.uk/blog/archive/what-is-a-law-report/> (Letöltve: 2022.08.03.)

⁵⁶ Cornell Law School: Legal Information Institute – Open Access to Law Since 1992: LII: Wex: transcript. <https://www.law.cornell.edu/wex/transcript> (Letöltve: 2022.10.05.)

⁵⁷ 2019. évi CXXVII. törvény 65-74. §

A polgári perrendtartást módosító Ejht. 185-193. § rögzíti, hogy az ítélet jogi indokolásának tartalmaznia kell azon okokat, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúria BHGY-ban közzétett határozatától. Lehetővé teszi felülvizsgálat kezdeményezését abban az esetben, ha az eljáró bíróság jogkérdésben eltér a Kúria BHGY-ban közzétett határozatától. A felülvizsgálati okok kiterjesztésének indoka, hogy jogegységi panasszal a Kúria felülvizsgálattal tovább nem támadható döntésével szemben lehet élni. Fontos új rendelkezés, hogy a Kúria abban az esetben jogegységi eljárást indítványoz, ha az alsóbb szintű bíróság határozata jogkérdésben úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az eltérés nem volt indokolt.⁵⁸

A közigazgatási perrendtartást módosító Ejht. 228-231. §-hoz fűzött részletes indokolás megismétli az Ejht. 185-193. §-ok részletes indokolását. A kapcsolódó szakaszok a polgári perrendtartás módosításaihoz hasonlóan bevezetik a jogegységi panasz intézményét, és kiterjesztik a felülvizsgálati okokat a közigazgatási peres eljárásokban.⁵⁹ Végül az Ejht. 242-246. §-ok módosítják a Be. rendelkezéseit a másik két perrendtartáshoz hasonló módon, így bevezetve a korlátozott precedensrendszert a büntető eljárásba.⁶⁰

A korlátozott precedensrendszert bevezető törvénymódosításokból kirajzolódik, hogy a jogalkotó kiemelt célja volt elérni azt, hogy a bíróságok egységes ítélkezési gyakorlatát a Kúria 2012. óta meghozott határozatainak kötelezően követendő precedens természete biztosítsa. A perrendtartások módosításai új kötelezettséget rónak az eljáró bírókra, valamint a peres felekre. Mivel a bíróságok határozatainak indokolásának tartalmaznia kell a Kúria közzétett határozatától való eltérés okait, így külön felelőssége a bíróknak áttekinteni a Kúria kapcsolódó határozatait az ítélet meghozatalakor. Ezáltal az új rendszerben a bíróságok kötelezettsége figyelemmel lenni és a Kúria adott jogkérdéshez kapcsolódó jogértelmezésére.⁶¹ A törvényszöveg azon rendelkezése, hogy a jogi indokolásnak tartalmaznia kell a Kúria közzétett határozatától való eltérésre irányuló indítvány elutasításának indokát előfeltételezi, hogy az indítványt benyújtó fél is áttekintette a Kúria kapcsolódó határozatait, hogy megjelölje mely közzétett határozattól való eltérést kezdeményezi. A kapcsolódó szakirodalomban felmerült, hogy az indokolással valló eltérés lehetőségéből kifolyólag valójában nem társult kötelező erő a Kúria közzétett határozataihoz, amelyek így nem váltak precedenssé.⁶²

Tehát a korlátozott precedensrendszer első sorban a magyar bíróságok Bszi. módosítása által kimondott új kötelezettségét jelenti, melynek értelmében főszabály szerint kötelesek követni a Kúria közzétett határozatait. Az egyes eljárási törvények bemutatott módosításai által a közzétett határozattól való eltérésre hivatkozhatnak a felek új felülvizsgálati okként, hogy ezáltal az eltérést a Kúria vizsgálhassa, végső soron pedig az eltérés alapján jogegységi panasz eljárás indulhat.

Elmondható, hogy a BHGY kiemelt szerepet kap a korlátozott precedensrendszer érvényesülésében, megvalósulásában. Különösen fontos kérdés, hogy maga a felület a gyakorlatban mennyire használható, mennyire jelent kihívást megtalálni és összevetni az adott

⁵⁸ 2019. évi CXXVII. törvény 185-193. §

⁵⁹ 2019. évi CXXVII. törvény 187-193. §

⁶⁰ 2019. évi CXXVII. törvény 242-246. §

⁶¹ Pomesil András József: A korlátozott precedensrendszer a bíróságok gyakorlatában. *Közjegyzők Közlönye*. 27. (2023), 2. 5-19. 6.

⁶² Boronkay Miklós: A „korlátozott precedensrendszer” ügyvédi szemmel. *Polgári jog*. 7. (2022), 11-12. [17]-[18] bekezdés

ügyhöz kapcsolódó kúriai határozatokat. Ebből kifolyólag a szakirodalomban külön foglalkoztak a BHGY kérdésével. *Osztovits András, Tahin Szabolcs, Wellmann György és Detvay Lúcia* is kiemelte, hogy a BHGY jelenlegi formájában nem megfelelő ahhoz, hogy lehetővé tegye a Kúria közzétett határozatai között történő hatékony keresést és gyűjtést.⁶³ Dervay Lúcia kivételével külön hivatkoztak az angol *law report* készítésének gyakorlatára. Békési Sándor és Halmos Tamás a gyakorlati ügyvédi tevékenység oldaláról megközelítve a problémát felhívták a figyelmet, hogy szükséges a Bírósági Határozatok Gyűjteményének funkcióinak további kiszélesítése.⁶⁴

Magával a korlátozott precedensrendszer kifejezéssel kapcsolatban felmerül, hogy pontosan mire utal a korlátozott jelző, miben nyilvánul meg korlátozott természete. Maga a jogalkotó az indokolásban külön nem részletezi az elnevezés mögött álló okokat, így több lehetséges magyarázat is felmerül. A korlátozottság utalhat arra, hogy pusztán csak a Kúria határozatai nyertek kötőerőt, valamint arra is, hogy a kötőerő nem kizárólagos, hanem megfelelő indokolás mellett lehetséges az eltérés.⁶⁵

5. A jogegységi panasz

A 2019. évi CXXVII. törvény által bevezetett új eszköz a jogegység biztosítására a jogegységi panasz. Jogegységi panasszal lehet élni a Kúria fellebbezéssel vagy felülvizsgálattal tovább nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben hivatkoztak a Kúria közzétett határozatától való eltérésre, de a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.⁶⁶ Abban az esetben is lehetőség van jogegységi panaszra, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságon nem került sor.⁶⁷ A jogegységi panaszokat a törvénymódosításokkal létrehozott Kúrián működő jogegységi panasz tanácsok bírálják el.⁶⁸

A jogegységi panasz eljárás céljával kapcsolatban szükséges kihangsúlyozni, hogy a jogerő utáni rendkívüli jogegységet célzó *sui generis* eljárásként a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló eszköz.⁶⁹ Ezáltal kiegészíti a jogegység megszilárdítására a Kúria rendelkezésére álló jogegységi eljárást és ennek eredményeként meghozott jogegységi határozatot.⁷⁰

⁶³ Osztovits András: Törvénymódosítás a bírósági joggyakorlat egységesítése érdekében - jó irányba tett rossz lépés?. *Magyar Jog.* 67. (2020), 2. 72-80.; Tahin Szabolcs: Korlátozott precedensrendszer – alulnézetből. *Magyar Jog.* 67. (2020), 5. 266-275.; Wellmann György: Kritikai észrevételek a jogegység biztosításának új rendszerével kapcsolatban. *Magyar Jog.* 67. (2020), 11. 648-655.; Detvay Lúcia: A jogegységi panasz eljárás szabályozásának eddigi tanulsága. *Polgári jog.* 7. (2022), 5-6. 35-41.

⁶⁴ Békési Sándor – Halmos Tamás: A korlátozott precedensrendszer intézményének rövid áttekintése az ügyvéd szemszögéből. *Polgári jog.* 9-10. (2022), 7.

⁶⁵ Tahin Szabolcs: Korlátozott precedensrendszer – alulnézetből. *Magyar Jog.* 67. (2020), 5. 266-275. 267-268.

⁶⁶ 2011. évi CLXI. törvény 41/B. § (1) bekezdés

⁶⁷ 2011. évi CLXI. törvény 41/B. § (2) bekezdés

⁶⁸ 2011. évi CLXI. törvény 41/A. § (1) bekezdés

⁶⁹ A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.011/2021/3. számú határozatának [20] bekezdése

⁷⁰ Marosi Ildikó: 14. A bíróságok. In: Trócsányi László – Schanda Balázs – Csink Lóránt (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba: Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Nyolcadik, átdolgozott kiadás.* Budapest, HVG Orac, 2021. 325-349. 331-332.

Amennyiben a jogegységi panasz tanács megállapítja a Kúria közzétett határozatától való eltérést, akkor dönt a bíróságokra kötelező jogértelmezésről.⁷¹ Ezen túlmenően dönt arról, hogy a panasszal támadott határozatot hatályában fenntartja-e. Erre alapvetően akkor kerülhet sor, ha a panasszal támadott határozatban a Kúria közzétett határozatától való eltérés indokolt volt.⁷² Amennyiben a Kúria közzétett határozatától való eltérés nem volt indokolt, úgy a jogegységi panasz tanács a panasszal a panasszal támadott határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.⁷³

A jogegységi panasz eljárás bevezetését követő kezdeti időszakban a benyújtott panaszok nagy részét visszautasította a jogegységi panasz tanács. A visszautasítás törvényben szabályozott lehetséges indokai közül fontos kiemelni azokat, amelyek kifejezetten az eljárás jogegység megszilárdítására célzó funkciójához kapcsolódnak. A panaszt vissza kell utasítani, amennyiben az alapjául szolgáló felülvizsgálati kérelemben az előterjesztő nem hivatkozott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre,⁷⁴ azt nem 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozattól való eltérésre hivatkozással nyújtották be,⁷⁵ valamint a panaszban nem jelölték meg azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít a fél.⁷⁶

Azáltal, hogy az eljárás végén kimondott jogtétel kötelező a bíróságokra nézve a jogegységi panasz eljárás a jövőben képes lehet egységesíteni az ítélkezési gyakorlatot, így megteremtve a jogegységet.⁷⁷ Ahogy *Patyi András* is kiemelte, az eljárásnak első sorban a jogegység biztosítása a célja, nem pedig az egyéni jogsérelem orvoslása.⁷⁸

A jogegységi panasz abban az esetben képes hatékonyan elősegíteni a jogegység fejlődését, ha a felek hatékonyan képesek konkrét jogkérdésekhez kapcsolódóan beazonosítani olyan határozatokat, amelyekről a saját ügyükben született döntés eltér.⁷⁹

A korlátozott precedensrendszer lényeges eleme, hogy kifejezetten a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozatok nyernek kötőerőt. Ezzel kapcsolatban egy fontos kérdés, hogy milyen módon jelennek meg a rendszerben a BH-ként közzétett döntések. A BH formájában közzétett egyes kúriai döntések meghatározó szerepet töltenek be a joggyakorlat orientálásában. Ezzel együtt nem minden BH nyer kötőerőt a korlátozott precedensrendszer bevezetésével, vannak ugyanis olyan határozatok, amelyeket BH formájában közzétettek, de a BHGY-ban nem elérhetőek. Ezek első sorban a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül

⁷¹ 2011. évi CLXI. törvény 41/D. § (1) bekezdés

⁷² 2011. évi CLXI. törvény 41/D. § (1) bekezdés a) pont

⁷³ 2011. évi CLXI. törvény 41/D. § (1) bekezdés c) pont

⁷⁴ 2011. évi CLXI. törvény 41/C § (6) bekezdés e) pont

⁷⁵ 2011. évi CLXI. törvény 41/C § (6) bekezdés f) pont

⁷⁶ 2011. évi CLXI. törvény 41/C § (6) bekezdés h) pont

⁷⁷ Az első indokolatlan eltérést megállapító jogegységi panasz határozat behatóbb részletesebb ismertetéséhez lásd: Csibor Ferenc: Reflexiók a jogegységi panasz kezdeti működésére, különös tekintettel az első indokolatlan eltérést megállapító jogegységi panasz határozatra. *KözigazgatásTudomány* 3. (2023), 1. 20-38.

⁷⁸ Patyi András: A jogegységi panasz bevezetésének és továbbfejlesztésének néhány kérdése. In: Pongrácz Alex (szerk.): *Ünnepi tanulmányok a 65 éves Cs. Kiss Lajos tiszteletére*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 303-322. 304.

⁷⁹ A 2022. novemberéig született jogegységi panaszok áttekintése: a Jogegységi Panasz Tanács 16 esetben visszautasította, 14 esetben elutasította a panaszt, 2 esetben döntés nélkül megszüntette az eljárást, 1 esetben indokolt eltérést, és 3 esetben indokolatlan eltérést állapított meg a Kúria közzétett határozatától.

helyező végzések, amelyek közzététele csak 2021. óta kötelező. Emiatt amennyiben peres fél egy BH formájában közzétett kúriai határozattól való eltérésre kíván hivatkozni akkor fontos, hogy előzetesen bizonyosodjon meg arról, hogy a határozatot a BHGY-ban is közzétették, és magát a jogegységi panaszt is a BHGY-ban közzétett határozattól való eltérésre történő hivatkozással nyújtsa be.⁸⁰

6. A Kúria közzétett határozatainak keresetőségének kérdésköre

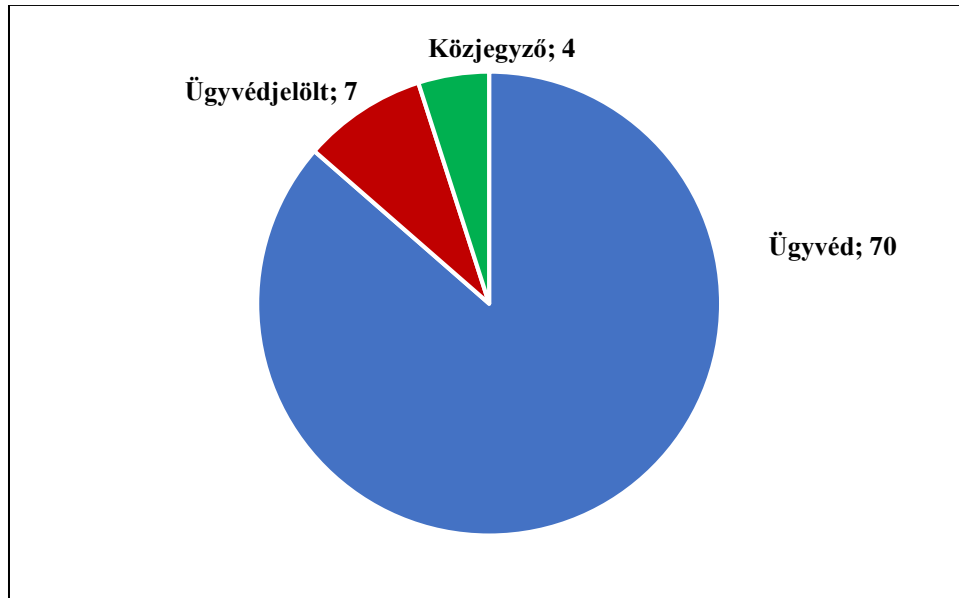
A kutatás részeként lefolytatott kérdőíves vizsgálat célja volt felmérni, hogy mekkora kihívást jelent a Kúria BHGY-ban közzétett határozatai között történő keresés. A kérdőívet megkapták a hazai ügyvédi és közjegyzői kamarák, a Legfőbb Ügyészség, valamint az Országos Bírósági Hivatal, hogy továbbítsák a magyar ügyvédek, közjegyzők, ügyészek és bírók részére. A Legfőbb Ügyészség és az Országos Bírósági Hivatal visszautasította a kérdőív továbbítását, a kamarák viszont továbbították tagjaik részére. Így összesen 81 darab kitöltés gyűlt össze: 70 ügyvéd, 7 ügyvédjelölt, és 4 közjegyző töltötte ki a kérdőívet. A kitöltések hivatás szerinti megoszlását az egyes számú ábra szemlélteti.

Szükséges kiemelni, hogy az alacsony számú kitöltés miatt a kérdőív nem tekinthető reprezentatívnak. Ennek ellenére indokolt a felmérés bemutatása, ugyanis a korlátozott precedensrendszer bevezetését megelőző időszakból nem érhető el a Bírósági Határozatok Gyűjteményének gyakorlati használhatóságával kapcsolatos vizsgálat. Emiatt hiánypótlónak tekinthető, hogy a felmérésen keresztül egy visszajelzést kaphatunk a rendszer használhatóságával kapcsolatban. Feltételezhető, hogy azon ügyvédek és közjegyzők töltötték ki a kérdőívet, akik számára egy különösen fontos kérdés a joggyakorlat megismerhetősége

A kérdőívben két nagy témakörben kellett három-három kérdésre választ adnia a kitöltőknek. Az első az adott ügyszöveghez kapcsolódó kúriai határozatok összegyűjtésének nehézségére irányult. A kérdés relevanciáját az adja, hogy a korlátozott precedensrendszer érvényesüléséhez szükséges, hogy a gyakorlatban minél aktívabban hivatkozzanak a korábbi kúriai határozatokra, érdemben reflektálva a bennük kifejtett jogelvekre. Ehhez viszont szükséges, hogy minél hatékonyabban és gyorsabban lehessen összegyűjteni az adott ügyszöveghez kapcsolódó határozatokat. A második témakör a Kúria közzétett határozatainak egymáshoz való kapcsolódásának a feltárásának a nehézségének vizsgálata volt. Ezen kérdéskör miatt bír kiemelt jelentőséggel, mivel a precedensrendszer fontos jellemzője, hogy az egyes határozatok ahogy hivatkoznak egymásra organikusan fejlesztik a jogot. Ez az organikus fejlődés viszont csak akkor tud maradéktalanul érvényesülni, ha komolyabb nehézségek nélkül fel lehet tárni a határozatok egymásra való hivatkozása útján kialakuló kapcsolódási rendszert.

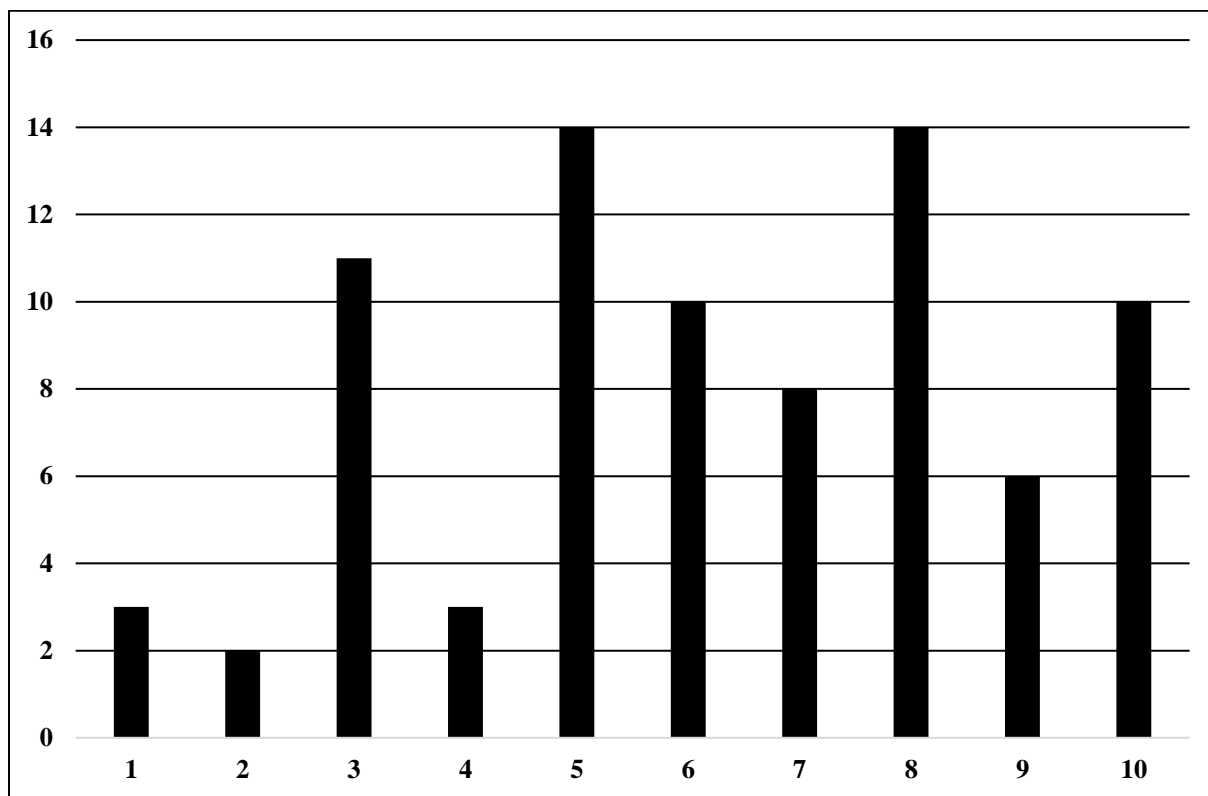
⁸⁰ A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.056/2022/3 számú határozatának [8] bekezdése

1.sz. ábra: A kérdőív kitöltőinek megoszlása.

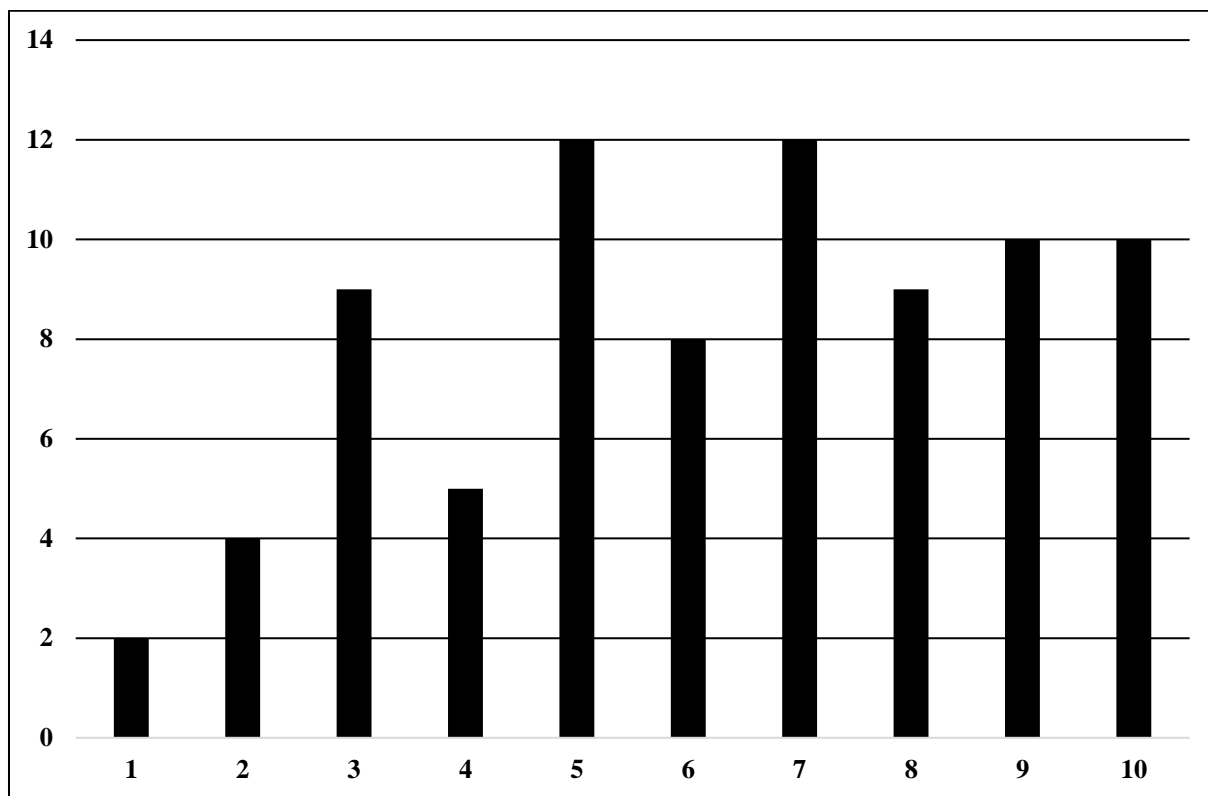


A kérdőívben a „Mennyire jelent kihívást...” kezdetű kérdésekre kellett egy 1-től 10-ig terjedő skálán megadni a válaszokat, ahol az 1-es érték jelentette a legkisebb, a 10-es pedig a legjelentősebb kihívást. A kérdések első csoportja azt vizsgálta, hogy mennyire jelent kihívást az adott ügyhöz kapcsolódó kúriai határozatok összegyűjtése? Fokozatosan haladva az első kérdés arra irányult, hogy mennyire jelent kihívást az adott jogterület szempontjából meghatározó kúriai határozatok összegyűjtése. A második kérdés az adott jogviszonyhoz kapcsolódó határozatok összegyűjtésére irányult, a harmadik pedig az adott ügyben felmerülő konkrét jogkérdéshez kapcsolódó határozatok összegyűjtésére kérdezett rá.

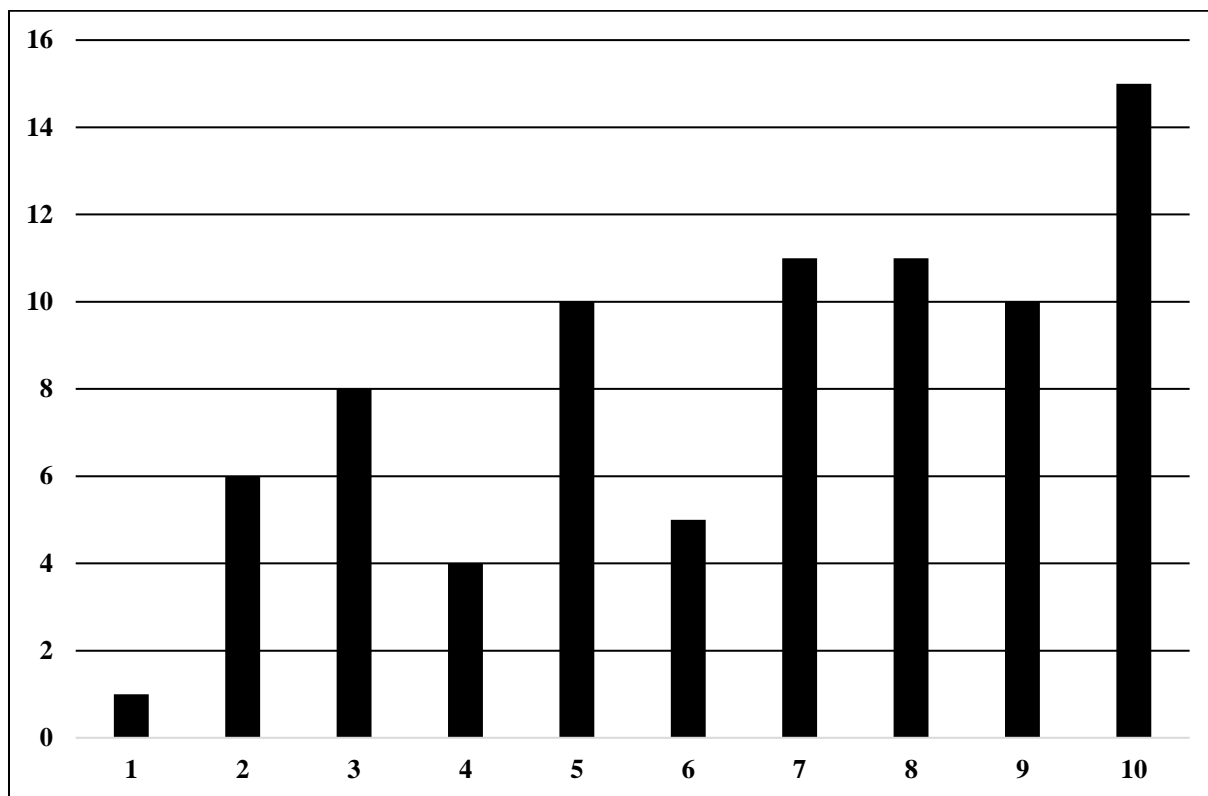
2.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást adott jogterület (például személyi jog, kötelmi jog) szempontjából meghatározó határozatok összegyűjtése?



3.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást az adott jogviszonyhoz (például szerződéses viszony, tulajdonjogi jogvita) lényegesen kapcsolódó határozatok összegyűjtése?



4.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást az adott ügyben felmerült konkrét jogkérdéshez (például birtokvédelem, szerződésszegés) kapcsolódó lényeges határozatok összegyűjtése?

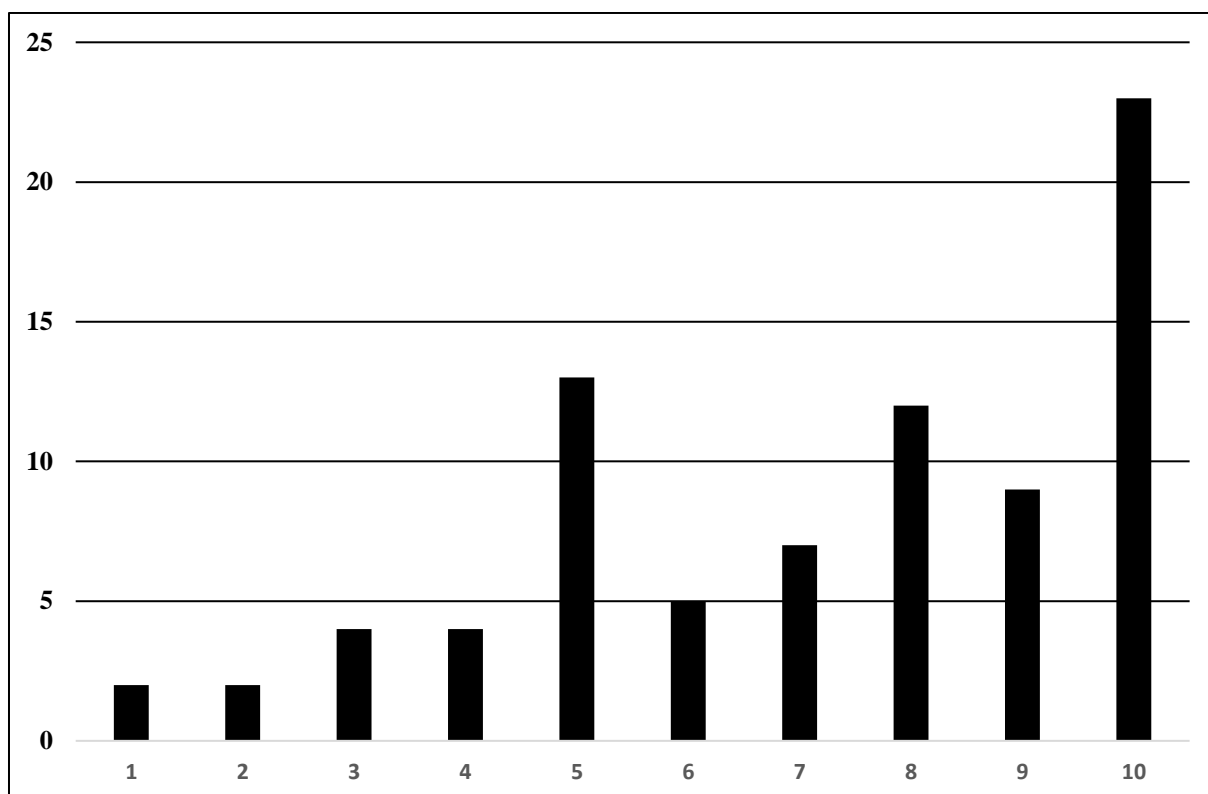


A válaszok 59%-a (48 darab) 5 fölötti értéket adott meg a jogterület szempontjából releváns határozatok összegyűjtésének kihívásának (2-es számú ábra), és átlagosan 6,2-es nehézségűnek jelölték. Hasonló módon a válaszok 60%-a (49 darab) 5 fölött értékelt az adott jogviszonyhoz kapcsolódó határozatok összegyűjtését (3-as számú ábra), az átlagos érték 6,3 volt. Végül a legmagasabb érték a konkrét jogkérdéshez kapcsolódó határozatok összegyűjtésénél jött ki: 64% (52 darab) jelölt meg 5 fölötti értéket (4-es számú ábra), ahol az átlag 6,4 lett. Mindhárom esetben kimagasló érték volt továbbá az 5-ös nehézség, valamint a 3-as, viszont a válaszok túlsúlya mégis az 5 fölötti tartományba esik.

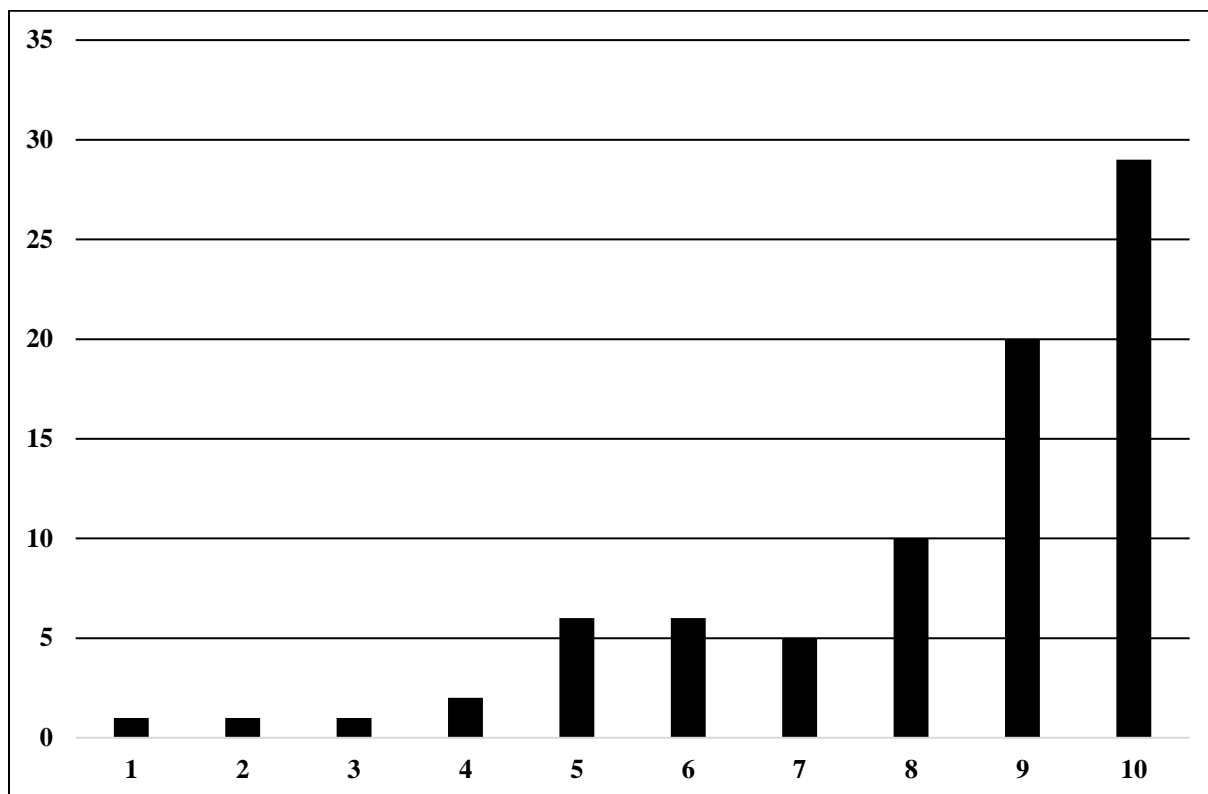
Ezen eredmények alapján megállapítható, hogy a jelenlegi rendszerben nehézséget jelent az adott felmerülő jogkérdéshez kapcsolódó kúriai határozatok összegyűjtése. Annál nagyobb a kihívás, minél specifikusabban szükséges az adott konkrét jogkérdéshez kapcsolódó határozatokat összegyűjteni.

A kérdések második csoportja a határozatok egymáshoz való viszonyának megismerésének gyakorlatára összpontosít. Az első kérdés arra irányul, hogy mennyire jelent kihívást annak feltárása, hogy adott határozatra mely későbbi határozatok hivatkoznak? A második kérdés, hogy mennyire jelent kihívást annak megállapítása, ha az adott határozatban lefektetett gyakorlattól később eltért-e a Kúria? Végül a harmadik kérdés, hogy mennyire jelent kihívást azon ítéletek összegyűjtése, amelyeket felhasználtak az adott ügy eldöntése során?

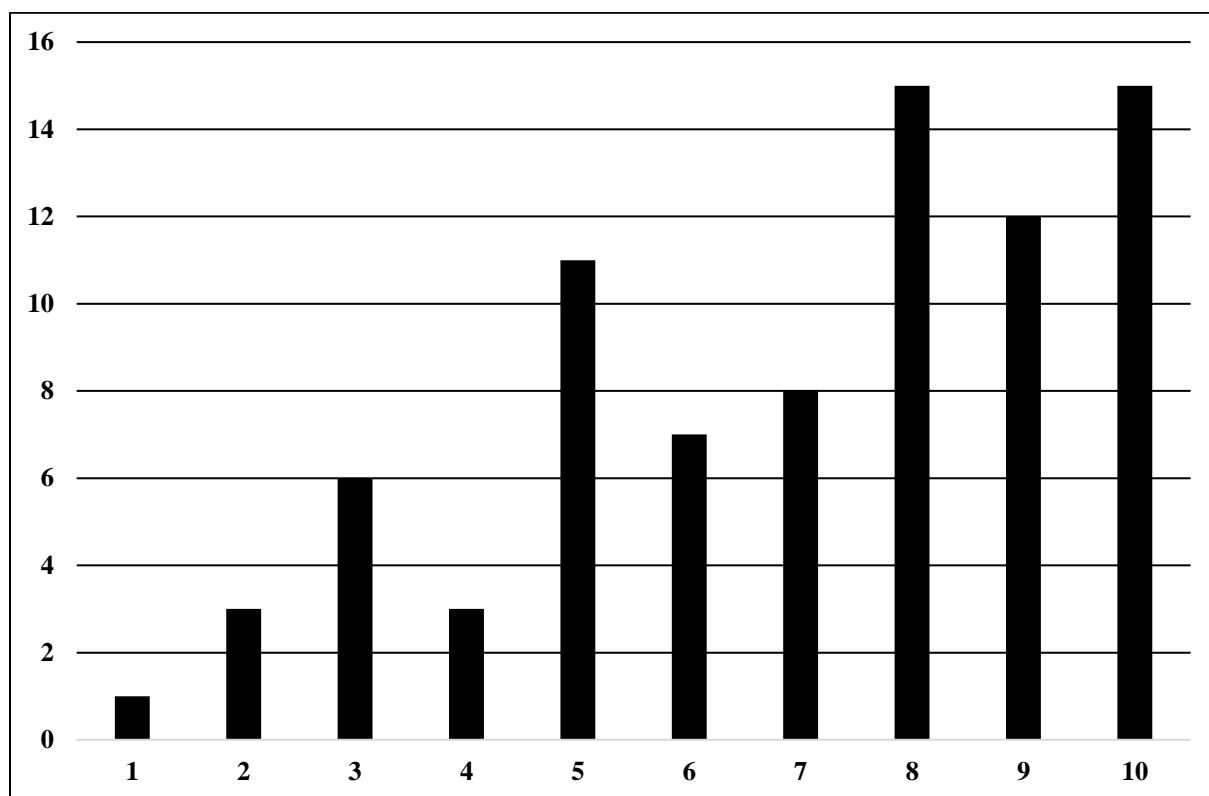
5.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást annak feltárása, hogy adott határozatra mely későbbi határozatok hivatkoznak, mely későbbi határozatok használják fel precedensként?



6.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást annak feltárása, hogy adott határozatban lefektetett gyakorlattól későbbi határozatában eltér-e a Kúria?



7.sz. ábra: Mennyire jelent kihívást azon ítéletek összegyűjtése, amelyek adott ügy eldöntése során a jogi érvelésben érdemben felhasználásra kerültek?



A válaszadók 69%-a (56 darab) jelölt meg 5 fölötti értéket arra a kérdésre, hogy mennyire jelent kihívást az adott határozatra később hivatkozó határozatok összegyűjtése (5-ös számú ábra), az átlagos érték 7,2 lett. Kimagaslóan nagy arány, 86% (70 darab) 5 fölötti nehézséggel határozta meg annak feltárását, hogy az adott határozatban lefektetett gyakorlatától később eltér-e a Kúria (6-os számú ábra), az átlagos érték is kimagaslóan nagy lett, 8,2. Végül a válaszadók 70%-a (57 darab) 5 fölötti értékkel jellemezte annak a nehézségét, hogy összegyűjtse azon ítéleteket, amelyeket felhasználtak adott ügy eldöntése során (7-es számú ábra), ebben az esetben az átlagos érték 7 lett. Az előző három kérdéssel összevetve, most az első és a harmadik (vagyis a kérdőív negyedik és hatodik) kérdése esetében volt kiugrás az 5-ös értéknél (a hatodik kérdés esetében a 3-asnál is), a súlypont jobban eltolódott a magasabb értékek irányába. A második (a teljes kérdőív ötödik) kérdésénél viszont nincs is kiugrás az alacsonyabb értékeknél, jól láthatóan a nagyobb nehézség irányába tolódnak a válaszok.

A válaszok alapján kijelenthető, hogy a jelenlegi rendszerben kihívást jelent a határozatok egymáshoz viszonyított kapcsolatának feltárása. Akadályt jelent annak megismerése, hogy egy konkrét határozatnak milyen utóélete lett, később más ügyekben hogyan hivatkoztak rá, eltértek-e tőle. Az is kihívást jelent, hogy az adott ügy szempontjából lényeges határozatokat összegyűjtsék a gyakorlati munka során.

A kérdőív kiterjedt továbbá arra a kérdéskörre, hogy a Kúria új precedenst fektet le általa. Ugyan eredményként megkaptuk, hogy nem kellően egyértelmű, hogy adott határozat új precedenst jelent-e, viszont a *law report* gyakorlata ezen problémához nem képes érdemi

segítséget nyújtani. Ennek oka, hogy *law report* formájában eleve azon ítéleteket teszik közzé, amelyek precedens értékkel bírnak, így nem is szükség külön reflektálni az ítélet precedens jellegére. Ahhoz, hogy egy ítéletet kiválasszanak *law report* formájában való publikálásra feltétel, hogy új precedenst állítson fel, vagy egy korábbi precedenst felülbírálását, új értelmezését tartalmazza. Ha egy ítélet csak alkalmazza a korábbi precedenst, és érdemben újat nem alkot, akkor fel sem merül, hogy *law report* formájában publikálják.

A korlátozott precedensrendszer érvényesülését akadályozó problémák beazonosítását követően a következő fejezetben bemutatjuk, hogy a *law reportok* készítésének gyakorlatából mely elemek nyújthatnak megoldást ezen két problémakörre.

7. Az angol gyakorlat azon elemei, amelyek elősegíthetik a korlátozott precedensrendszer hatékonyabb érvényesülését

A *law reportok* készítésének gyakorlatából két elemet lehetne átemelni, amelyek hatékonyabbá tehetnék a Kúria közzétett határozatainak keresését a BHGY-ban: az egyes határozatok címszavakkal való ellátása, és hivatkozott határozatok rendszerezett felsorolása.

7.1.A címszavak rendszere

Elsőként a Kúria határozatainak jogterület-jogviszony-jogkérdés szerint történő összegyűjtésének és beazonosításának a megkönnyítésével szükséges foglalkozni. Ezen nehézséget jelentő tevékenység megkönnyítésére a *law reportok* készítéséből az úgynevezett *catchwords*, magyarul címszavak készítésének a gyakorlata nyújthat segítséget. (További lehetséges fordítás: jelszavak, őrszavak.)⁸¹ A címszavak olyan egy vagy pár szavas kifejezések, amelyek segítenek be kategorizálni az adott ügyet. A címszavakban megfogalmazzák az adott ügygel kapcsolatos leglényegesebb kérdéseket. Az első három címszó kiemelten fontos szereppel rendelkezik két okból is. Egyrészt az első három címszó azt a funkciót tölti be, hogy szűkülő módon minél pontosabban meghatározza az adott ügyet, az ügy lényegét. Ezen felül általuk sorolják be a konkrét ügyet az ítéletek osztályozási rendszerébe.⁸² A későbbiekben az osztályozási rendszer alapján kiadnak indexeket, amelyekben rendszerezetten lehet keresni a *law report* formájában megjelentetett ítéleteket.⁸³ Megjegyzendő, hogy a tervek szerint a 2015-2020 közötti ítéleteket gyűjtő index lesz az utolsó, amely nyomtatott formában jelenik meg.⁸⁴

Két példa az első három címszóra (a példának felhozott ítéletek elérhetők az ICLR online adatbázisában: <https://www.iclr.co.uk>): [2022] EWHC 1124 (QB) *Blake and others v Fox* ügy: *Defamation— Mode of trial— Court’s discretion* (becsületsértés – tárgyalás módja – bíróság

⁸¹ Catchword: A word so placed as to catch the eye or attention. Simpson, J. A. – Weiner, E. S.: *The Oxford English Dictionary. Second Edition-Volume II.* Oxford, Clarendon Press, 1989. 978.

⁸² Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Glossary: Catchwords. <https://www.iclr.co.uk/knowledge/glossary/catchwords/> (Letöltve: 2022.09.14.)

⁸³ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Glossary: Red Index. <https://www.iclr.co.uk/knowledge/glossary/red-index/> (Letöltve: 2022.09.14.)

⁸⁴ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Products: Other Publications: The Consolidated Index. <https://www.iclr.co.uk/products/other-publications/red-book/> (Letöltve: 2022.09.14.)

belátása). [2022] WLR(D) 366 *Pickett v Balkind* ügy: *Evidence—Privilege—Confidential document* (bizonyíték – kiváltság – bizalmas dokumentum).

Az első hármat követő címszavak már bővebben kifejtik az ügy lényeges kérdéseit, de fontos megjegyezni, hogy ez nem az ítélet összefoglalója, az még később következik, és folyó szövegben írja le a lezajlott eljárást. A teljes címszóra egy példa: [2022] EWHC 2226 (TCC) *Pickett v Balkind* ügy: *Evidence — Privilege — Confidential document — Inadvertent disclosure — Claimant’s solicitor disclosing expert witness’s letter to defendant’s solicitor — Claimant’s solicitor asserting privilege over letter and claiming disclosure of unredacted copy inadvertent and obvious error — Whether grounds for granting injunction to restrain defendant from relying on letter* (bizonyíték — előjog — bizalmas dokumentum — anyag közzététel – felperes képviselője szakértő tanú levelét megosztja az alperes képviselőjével — felperes képviselője előjogát érvényesítette a levél felett és állítja a közzététel gondatlan és nyilvánvaló hiba — kellő indokot nyújt-e az alperes levélre való hivatkozástól történő eltiltására).

A magyar gyakorlat továbbfejlesztésének céljából elegendő volna az ítéletek első három címszóval történő ellátását átvenni, nem szükséges az utóbbi példával szemeltetett teljes címszó készítésének rendszerét is meghonosítani. A három címszó elhelyezése a Kúria határozatai előtt jelentős mértékben könnyítené és gyorsabbá tenné a kúriai ítéletek közti keresést, és az adott jogkérdéshez kapcsolódó ítéletek összegyűjtését. Azon túl, hogy az egyes ítéleteket ellátnák címszavakkal, még szükséges volna a BHGY keresőrendszerét kibővíteni három új mezővel, amelyekben a címszavak útján lehetne szűrni.

Azt megelőzően, hogy elkezdődne a határozatok címszavakkal történő ellátása legelső lépésként szükséges volna elkészíteni a címszavak rendszerét. Ennek indoka, hogy amikor a gyakorlatban is el kell kezdeni címszavakat adni az egyes határozatoknak, akkor minél hatékonyabban és gördülékenyebben kellene megvalósulnia az új gyakorlatnak. A címszavak rendszerét utólag is lehetne folyamatosan bővíteni, hogy organikus módon képes legyen reagálni az újonnan felmerülő társadalmi jelenségekre.

A címszavakkal szemben több elvárás is támasztható: a teljesség igényével le kéne fedniük a felmerülő jogkérdéseket, és minél kisebb átfedésben kellene lenniük a már meglévő és használt kategóriákkal (a BHGY-ban jelenleg is lehet szűrni érintett jogterületre). Ahogy az megfigyelhető az angol példákon, minél inkább gyakorlatközpontú módon kell meghatározni az egyes címszavakat (például: tárgyalás módja, bizalmas dokumentum), hogy ténylegesen segítséget nyújthassanak az ügyek lényegének beazonosításához. Végül még további fontos elem, hogy a három címszó fokozatosan szűkülő módon határozza meg az ügy lényegét adó jogkérdést. Ezáltal a három kategóriába tartozó címszavakat eleve úgy kell meghatározni, hogy ez a fajta hierarchikus viszony és egymáshoz kapcsolódás jelen legyen a rendszerben.

A határozatok címszavakkal történő ellátása először felmenő rendszerben kéne, hogy elinduljon, vagyis miután elkészülne a címszavak gyűjteménye az újonnan meghozott határozatokat már el kellene látni a három címszóval. Ezt követően elindulhatna a korábbi határozatok visszamenőleges ellátása címszavakkal, itt viszont komoly mérlegelésre volna szükség, hogy milyen logika szerint indulna el a munka. Például, hogy a legrégebbi vagy legújabb határozatokkal elindulva vegye kezdetét a címszavazás, esetleg valamilyen válogatás alkalmazása, hogy a meghatározóbb döntések rendelkezzenek címszavakkal először. Végül, de

nem utolsó sorban fontos volna a BHGY rendszerét kiegészíteni egy további szűrési lehetőséggel, ahol a három kategóriába tartozó címszavak alapján lehetne keresni a határozatok között, ahhoz hasonlóan ahogy a jelenlegi rendszerben jogterületre lehet szűrni.

7.2.A hivatkozott határozatok rendszerezett felsorolása

A második beazonosított problémakör, hogy kihívást jelent a kúriai határozatok egymással való kapcsolatának feltárása. Ezen problémára a *law reportok* készítésének azon gyakorlata nyújthatna megoldást, hogy egy *law reportban* megjelenő ítéletnél külön felsorolják az eljárásban hivatkozott korábbi ítéleteket. A felsorolás az ítéletek elején található összefoglalóban kap helyet. A hivatkozott ítéletek felsorolását két részben teszik meg. Először azon ítéletek, amelyekkel érdemben foglalkoztak az eljárás során, külön kategóriákba rendezve, aszerint, hogy milyen álláspontot fogalmazott meg vele kapcsolatban a bíróság.

A hivatkozott ítéletek egyes kategóriái:

- *Followed* (követett): a bíróság egy magasabb vagy azonos szintű bíróság precedensét követendőnek találja adott ügyben.
- *Approved* (helybenhagyott): a bíróság az alacsonyabb szintű bíróság döntését helyben hagyja.
- *Applied* (alkalmazott): a bíróság egy olyan korábbi döntés precedensét tekinti irányadónak, amely tényállásában eltér az adott ügytől.
- *Considered* (figyelembe vett): a bíróság adott hivatkozott precedensnek figyelmet szentel, de további lépéseket nem tesz.
- *Explained* (megmagyarázott): a bíróság értelmezi az adott hivatkozott jogelvet.
- *Distinguished* (megkülönböztetett): a bíróság úgy dönt, hogy az adott hivatkozott precedens nem követi, mivel túlságosan eltérő a két ügy.
- *Doubted* (megkérdőjelezett): a bíróság megkérdőjelezi a hivatkozott ítélet helyességét, de odáig nem megy el, hogy ellentétbe álljon vele szemben.
- *Not applied* (nem alkalmazott): a bíróság úgy dönt, hogy a hivatkozott precedens egyéb okból kifolyólag nem alkalmazza (például az adott fórum döntése nem kötelező rá nézve).
- *Not followed* (nem követett): a bíróság úgy dönt, hogy nem követi az azonos hatáskörű bíróság hivatkozott precedensét, annak ellenére, hogy a két ügy megfeleltethető egymásnak.
- *Disapproved* (elvetett): a bíróság nem ért egyet a korábbi döntéssel, de vagy nem szükséges az adott ügyben alkalmazni, vagy nem jogosult felülbírálni.
- *Overruled* (felülbírált): A bíróság úgy dönt, hogy egy alacsonyabb szintű bíróság más ügyben hozott döntése hibás.
- *Departed from* (eltért): kifejezetten a Legfelsőbb Bíróság esetében, ha úgy dönt, hogy korábbi precedensétől eltér.⁸⁵

A hivatkozott ítéletek második felsorolása tartalmazza az összes további ítéletet, amelyre hivatkoztak a felek az eljárás során, viszont a bíróság érdemben nem foglalkozott velük, nem használta fel a fentebb felsorolt lehetséges módszerek (alkalmazás, felülbírálás stb.) valamelyike szerint.

Annak érdekében, hogy minél hatékonyabb legyen a kúriai határozatok egymással való kapcsolatának feltárása, szükséges volna átvenni a fenti gyakorlat egy részét. Nem indokolt az összes kategória teljes átvétele, hiszen az angolszász gyakorlatban amiatt ilyen kiterjedt a rendszer, mivel alapjaiban meghatározza a jogot a precedens, emiatt széles körben fejthet ki hatást. Már az is elegendő lépés lenne, ha az egyes hivatkozott kúriai határozatoknál azt feltüntetnék, hogy az adott bíróság kifejezetten követte az adott határozatot, figyelembe vette az ügy elbírálása során, megkülönböztette, vagyis a két ügyet túlságosan eltérőnek találta, vagy eltért tőle.

Fontos kiemelni, hogy a korlátozott precedensrendszerben megvan a lehetősége az alsóbb szintű bíróságnak eltérni a Kúria közzétett határozatától, de külön indokolni kell a döntést. A

⁸⁵ Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Guides: Judicial consideration: a reporter's guide to good law. <https://www.iclr.co.uk/knowledge/guides/judicial-consideration-a-reporters-guide-to-good-law/> (Letöltve: 2022.09.13.)

BHGY-ban szükséges volna elhelyezni egy új szűrési-keresési mezőt, ahol az egyes hivatkozott kúriai határozatok alapján lehetne keresni a közzétett határozatok között. A keresési mezőhöz kapcsolódóan érdemes volna elhelyezni egy további szűrési lehetőséget, hogy az adott határozatot milyen módon használták fel az eljárás során (követte az eljáró tanács, figyelembe vette, megkülönböztette, eltért).

Meg kell jegyezni, hogy a jelenlegi rendszer is tartalmaz szűrési lehetőséget „Ítélezési gyakorlatra történő hivatkozás” elnevezéssel, viszont itt jogegységi határozatokra történő hivatkozásokra lehet szűrni. Emellett a Kúria határozatainál a BHGY jelenleg is listázza a kapcsolódó határozatokat, viszont ezek csak az adott konkrét eljárás során korábban alsóbb szintű bíróságokon született határozatok, nem pedig a jogi érvelés során hivatkozott bírósági döntések.

A javasolt rendszer fontos eleme, hogy csak a Kúria egyes közzétett határozatait kellene ellátni a hivatkozott határozatok rendszerezett felsorolásával. Emellett a felsorolásban is csak a Kúria hivatkozott határozatait tüntetnék fel, más bíróságokét nem. Ennek oka, hogy a korlátozott precedensrendszerben csak a Kúria közzétett határozatai rendelkeznek kötőerővel, így más bíróságok határozatait indokolatlan volna ellátni a felsorolással. Ugyanígy indokolatlan volna az alacsonyabb szintű bírói fórumok hivatkozott határozatait külön felsorolni.

7.3. Reflexiók a Bírósági Határozatok Gyűjteményének jelenlegi funkcióira

A Bírósági Határozatok Gyűjteményében jelenleg is van lehetőség adott jogszabály meghatározott szakaszára keresni, hogy mely bírósági határozatban hivatkoznak azon szakaszra. Ez a lehetőség viszont önmagában még nem elegendő ahhoz, hogy általa a korlátozott precedensrendszer teljes mértékben érvényesülni tudjon a gyakorlatban.

Két érveléssel lehet alátámasztani, hogy pusztán csak a jogszabályhelyre való keresés lehetősége nem elegendő a korlátozott precedensrendszer érvényesüléséhez. Elsőként a precedensrendszer egy fontos jellemzője, hogy időben előre haladva a határozatok egymásra történő hivatkozásai által organikus módon alakul a joggyakorlat, ezáltal a jogrendszer.⁸⁶ Ez a fajta jogfejlődés kiemelt szerepet töltött be az angol Common Law kialakításában, ahol sokáig a kodifikált jog szerepe eltörpült a bírói precedens jogforrása mellett.⁸⁷ Ezáltal az egymásra hivatkozó bírósági döntések között kialakultak úgynevezett „*leading case*” döntések, amelyek a későbbi ítélkezést meghatározó alapelveket fektettek le.⁸⁸ Azáltal, hogy nem lehet áttekinteni a Kúria határozatainak egymásra való hivatkozásait, a precedensnek pont ez a kiemelkedő jogfejlesztő természete veszik el. Nem egymásra hivatkozó határozatokból álló, folyamatosan fejlődő rendszer alakul ki, hanem az egyes határozatok önmagukban álló pontokat jelentenek, amelyek egymáshoz viszonyított kapcsolata csak komolyabb munka befektetése által tárható fel.

A második érv, hogy a hivatkozott határozatok felsorolása lényegesen megkönnyítené a Kúria precedenseinek jogi érvelésbe való beépítését. Ha gyorsan és hatékonyan lehetne keresni hivatkozott határozatokra, és egy-egy ügynél áttekinteni mely határozatokat használták fel milyen módon, akkor a jogi érvelés elkészítésekor is magabiztosabban lehetne reflektálni ezen határozatokra. A korábbi ügyek áttekintése által át lehetne látni, a Kúria hogyan értelmezi adott precedensét, és ami fontosabb, mikor tartja irányadónak, hiszen a megkülönböztetés esetéről beszélhetünk, ha két ügy tényállását túlságosan eltérőnek találja a hivatkozott precedens alkalmazásához.

Azáltal, hogy csak jogszabályhelyre lehet keresni, aránytalanul megnehezedik a határozatok áttekintése: első lépésként, miután adott jogszabályhelyre szűrünk, jelentős számú határozatot ad ki a rendszer. Ezt követően a határozatokat külön-külön szükséges behatóbban átolvasni, hogy vajon hivatkoznak-e benne valamely korábbi határozatra. Ezzel szemben a hivatkozott határozatok rendszerezett felsorolásával sokkalta rövidebb idő alatt lehetne szűrni az adott döntésre hivatkozó határozatokra, azokat pedig áttekinteni, hol hogyan használták fel. Ezáltal lényegesen hatékonyabbá válna a Kúria precedenseinek kutatása a gyakorlati munka során. Ennek köszönhetően pedig a korlátozott precedensrendszer is erőteljesebben tudna érvényesülni.

Szükséges még kitérni arra, hogy 2019 óta a BHGY-ban közzétett kúriai határozatok külön tartalmazzák az adott határozat elvi tartalmát. A rendszerben külön felületen lehetőség van

⁸⁶Skinner, Catherine: Codification and the Common Law." *European Journal of Law Reform*. 11. (2009), 2. 225-258. 226.

⁸⁷Weiss, Gunther A.: The Enchantment of Codification in the Common-Law World. *Yale Journal of International Law*. 25. (2000), 2. 435-532. 471.

⁸⁸Szabó Patrik: Mennyiben precedensrendszer a korlátozott precedensrendszer? – Gondolatok a korlátozott precedensrendszerrel kapcsolatos néhány kérdést illetően. *Polgári jog*. 8. (2023), 9-10. [27] bekezdés

szabadszavas keresést alkalmazni az elvi tartalomra. Ez egy pozitív fejlesztés az ítélkezési gyakorlat kutathatóságának szempontjából, és lényegesen megkönnyíti az egyes határozatok feldolgozását, összevetését. Ennek ellenére meg kell jegyezni, hogy önmagában még nem képes komolyabb mértékben hozzájárulni a korlátozott precedensrendszer hatékonyabb megvalósulásához. Ennek oka, hogy még mindig csak egy-egy határozat elvi tartalma megismerhető, az egyes határozatok értelmezéséhez nyújt segítséget. A precedensrendszer lényege abban rejlik, hogy több határozat egymásra történő hivatkozása által fejlődik a jog. Ezáltal a rendszer érdemi kiteljesedéséhez szükséges, hogy hatékonyan képesek legyünk áttekinteni a határozatok egymásra történő hivatkozásának gyakorlatát. Ezt tudná jelentős mértékben elősegíteni a hivatkozott határozatok rendszerezett felsorolásának fentebb bemutatott rendszere.

Megjegyzendő, hogy a határozatok elvi tartalmára történő keresés lehetőségéhez kapcsolható a címszavazás rendszerének bevezetésére irányuló javaslat. Az alapvető különbség a két rendszer között, hogy a címszavak egy kötöttebb, zártabb, ezáltal átláthatóbb rendszert jelentenének. A döntés elvi tartalmára szabadszavasan lehet keresni, ezzel szemben a címszavak egy zárt listát jelentenének, amelyből válogatni lehetne. Az előbbi megoldás nagyobb szabadságot jelent a keresésben, viszont ezáltal potenciálisan meg is nehezíti a pontos beazonosítását az ügyeknek. A címszavak zárt rendszere iránymutatásként tudna szolgálni a határozatok között történő keresés során.

8. Konklúzió

A bírói fórumrendszer csúcsán elhelyezkedő Kúria kiemelt alkotmányos feladata a jogegység biztosítása. A Kúria jogegységi panasz tanácsának jogértelmezése kimondja, hogy a jogegység elsődleges elvárása, hogy azonos ügyekben a jogértelmezés is azonos legyen.⁸⁹ A jogegység biztosítását szolgáló korlátozott precedensrendszer érvényesülése szempontjából egy kulcskérdés, hogy mennyire lehet hatékonyan áttekinteni és összegyűjteni a Kúria Bírói Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatait.

A tanulmányban bemutatott két javaslat célja elősegíteni a korlátozott precedensrendszer teljesebb érvényesülését a gyakorlatban. A címszavak rendszere a gyakorlati jogi munka során könnyítené meg a Kúria ítélkezési gyakorlatának feltárását és megismerését. Ezáltal az egyes ügyek során a felek hatékonyabban képesek volnának hivatkozni az adott ügghöz kapcsolódó határozatokra.

Azáltal, ha az egyes kúriai határozatoknál feltüntetnék, mely korábbi precedens határozatokra hivatkoznak benne, organikus módon fejlődhetne tovább a korlátozott precedensrendszerhez kapcsolódó gyakorlat. Gyorsabban és hatékonyabban feltárhatóvá válna az egyes határozatok joggyakorlatra kifejtett hatása. Amennyiben az egyes hivatkozott határozatok mellett feltüntetnék, milyen módon kezelte a bíróság az adott ügyben (követte, eltért tőle, figyelembe vette, megkülönböztette), úgy érdemben nyomon lehetne követni, hogy az adott határozat mennyiben vált meghatározóvá a joggyakorlatban.

Szükséges kitérni azon kérdéskörre, hogy a továbbra is megjelenő hazai döntvénytárak (például BH, BDT) milyen szerepet tölthetnek be az új rendszerben. Elmondható, hogy továbbra is indokolt a publikálásuk, a fejlődő joggyakorlat megismerésének fontos forrásai. Ezzel együtt önmagukban nem képesek kielégítő megoldást nyújtani a Kúria határozatainak kereshetőségével kapcsolatban fennálló nehézségekre. Ennek oka, hogy a jogalkotói akarat kifejezetten arra irányult, hogy az összes kúriai határozat precedens értékkel való felruházását követően az egyes határozatokra való hivatkozások által szilárduljon meg a továbbiakban a jogegység. Ezt támasztja alá, hogy semmilyen a Kúria határozatai közti szerkesztési vagy válogatási módot nem emelt ki vagy támogatott a jogalkotó. Ezen felül az elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések közzétételét el is törölte. Így megállapítható, hogy a korlátozott precedensrendszer érvényesülésének nem a szerkesztett döntvénytárakon keresztül kell megvalósulnia.

⁸⁹ A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.003/2022/9. számú határozata

9. Felhasznált források

9.1. Irodalomjegyzék

A Kúria 2021-es Évkönyve. Budapest, 2022.

A. J. G. M. Sanders: Law Reporting in Swaziland. *Journal of African Law*. 29. (1985), 1. 94-102.

Aakanksha Gaur et alii: Law report. In: Aakanksha Gaur et alii (szerk.): *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/law-report>. (Letöltve: 2022.08.13.)

Aakanksha Gaur et alii: Precedent. In: Aakanksha Gaur et alii (szerk.): *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/precedent> (Letöltve: 2022.08.10.)

Aakanksha Gaur et alii: Stare decisis. In: Aakanksha Gaur et alii (szerk.): *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/stare-decisis> (Letöltve: 2022.08.10.)

Albany Law Journal: Law Reporting. *Albany Law Journal*. 8. (1873), 5. 1-2.

Arcanum Digitális Tudománytár: Kézikönyvtár: A magyar nyelv értelmező szótára: P: precedes. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/p-44572/precedens-4657A/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZXhpa29ub2tfMUJFOEliX0sICJxdWVyeSI6ICJwcmVjZWRLbnMifQ> (Letöltve: 2022.11.28.)

Badó Attila – Loss Sándor (szerk.): *Betekintés a jogrendszerek világába*. Budapest, Nyitott Könyv, 2003.

Bashir A. Mallal: Law and Law Reporting in Malaya. *University of Malaya Law Review*. 1. (1959), 1. 71-86.

Bassola Bálint – Csillik Kristóf: Koherenciazavar a korlátozott precedensrendszerben? – A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással benyújtott felülvizsgálati kérelem szabályozásának egyes anomáliái. *Polgári jog*. 8. (2023), 9-10.

Bátyi Emese – Hallók Tamás – Panyi Béla – Pap Gábor – Paulovics Anita: *Alkotmányjog*. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2013.

Békési Sándor – Halmos Tamás: A korlátozott precedensrendszer intézményének rövid áttekintése az ügyvéd szemzőgéből. *Polgári Jog*. 9-10. (2022), 7.

Boronkay Miklós: A „korlátozott precedensrendszer” ügyvédi szemmel. *Polgári jog*. 7. (2022), 11-12.

Boros Anita – Gáva Krisztián – Téglási András: *Közigazgatási Szakvizsga – Általános közigazgatási ismeretek – II. Modul: Jogalkotási és jogalkalmazási ismeretek*. Budapest, Nemzeti Közszoigálati Egyetem, 2020.

Catherine Skinner: Codification and the Common Law. *European Journal of Law Reform*. 11. (2009), 2. 225-258. 226.

Catherine Valcke: Comparative History and the Internal View of French, German, and English Private Law. *Canadian Journal of Law and Jurisprudence*. 19. (2006), 1. 133-160.

- Charles Dewey Jr. Cole: Law Reporting and Public Access in the Courts: Is Too Much a Good Thing: Part 2: The New York Experience. *Legal Information Management*. 19. (2019), 4. 230-235.
- Chris Arnold: Comparison of Civil Law and Common Law. *Common Law Review*. 8. (2007), 5-9.
- Cornell Law School: Legal Information Institute – Open Access to Law Since 1992: LII: Wex: transcript. <https://www.law.cornell.edu/wex/transcript> (Letöltve: 2022.10.05.)
- Csernus Máté: BH-kisokos – I. rész. In: *Arsboni* (online folyóirat): Arsboni: Kezdőlap: Jog: Alkotmányjog. 2017. <https://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/> (Letöltve: 2022.08.03.)
- Csernus Máté: BH-kisokos – II. rész. In: *Arsboni* (online folyóirat): Arsboni: Kezdőlap: Jog: Alkotmányjog. 2017. <https://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/> (Letöltve: 2022.08.03.)
- Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.): *A magyar közjog alapintézményei*. Budapest, Pázmány Press, 2020.
- Csink Lóránt (szerk.): *Alkotmányjog: jogi szakvizsga kézikönyvek*. Budapest, Novissima, 2014.
- D. K. Lipstein: The Doctrine of Precedent in Continental Law with Special Reference to French and German Law. *Journal of Comparative Legislation and International Law*. 28. (1946), 34-44.
- David Lyons: Formal Justice and Judicial Precedent. *Vanderbilt Law Review*. 38.(1985), 3. 495-512.
- Detvay Lúcia: A jogegységi panasz eljárás szabályozásának eddigi tanulsága. *Polgári jog*. 7. (2022), 5-6.
- Digitális Törvényhozási Tudástár: Jogtudós szerzők: Szladits Károly. <https://dt.ogyk.hu/hu/component/k2/item/322-szladits-karoly> (Letöltve: 2022.10.04.)
- Dobos Zoltán: Mit jelent a korlátozott precedensrendszer bevezetése?. In: *Jogászvilág* (online folyóirat): Szakma. 2020. <https://jogaszvilag.hu/szakma/mit-jelent-a-korlatozott-precedensrendszer-bevezetese/> (Letöltve: 2022.07.10.)
- Dzsula Marianna: A korlátozott precedensrendszer és a polgári perrendtartás szabályainak kapcsolódása. In: Bodzási Balázs (szerk.): *Jogászegyleti értekezések 2022*. Budapest, Magyar Jogász Egylet, 2022. 288-330.
- E. Kofi Tetteh: Law Reporting - Problems and Prospects. *Review of Ghana Law*. 2. (1970), 3. 180-191.
- E. Kofi Tetteh: Law Reporting in Anglophone Africa. *International and Comparative Law Quarterly*. 20. (1971), 1. 87-98.
- Erdős Csaba – Szalai András: *Alkotmánytani és jogi alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.

Erdős Csaba - Takács Albert - Téglási András: *Alkotmánytan, államtan - Kormányzati tanulmányok szakirányú továbbképzési szak*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2021.

Ficsor Krisztina – Patyi András: A jogegységi panasz eljárás mint a jogegység biztosításának eszköze a Kúria gyakorlatában. *Kúriai döntések: bírósági határozatok*. 70. (2022), 8. 1311-1320.

Frank B. Cross: Identifying the Virtues of the Common Law. *Supreme Court Economic Review*. 15. (2007), 1. 21–59.

Frank Evans: Law Reporting: A Reporter's View. *Law Quarterly Review*. 20. (1904), 1. 88-93.

Frederick Pollock: English Law Reporting . *Law Quarterly Review*. 19. (1903), 4. 451-460.

Frederick Schauer: Precedent. *Stanford Law Review*. 39. (1987), 3. 571-605.

Gennaioli Nicola – Andrei Shleifer: Overruling and the Instability of Law. *Journal of Comparative Economics*, 35. (2007), 2. 309–328.

Gerald Postema: Classical Common Law Jurisprudence (Part 1). *Oxford University Commonwealth Law Journal*. 2. (2002), 2. 155-180.

Graham Mayeda: Uncommonly Common: The Nature of Common Law Judgment. *Canadian Journal of Law and Jurisprudence*. 19. (2006), 1. 107-132.

Greg: Wurzer The Legal Headnote and the History of Law Reporting. *Canadian Law Library Review*. 42. (2017), 1. 10-17.

Gunther A. Weiss: The Enchantment of Codification in the Common-Law World. *Yale Journal of International Law*. 25. (2000), 2. 435-532. 471.

Hajas Barnabás – Takács Albert – Temesi István: *Közigazgatási Szakvizsga – Általános közigazgatási ismeretek – I. Modul: A központi állami szervek rendszere*. Budapest, Nemzeti közszérológati Egyetem, 2019.

Halást Iván (szerk.): *Alkotmányjog*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.

Halász Iván: *A magyar állam intézményrendszere, annak alkotmányjogi és közjogi alapjai*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Központ, 2018.

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: About: History. <https://www.iclr.co.uk/history/> (Letöltve: 2022.08.13.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Glossary: Catchwords. <https://www.iclr.co.uk/knowledge/glossary/catchwords/> (Letöltve: 2022.09.14.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Glossary: Red Index. <https://www.iclr.co.uk/knowledge/glossary/red-index/> (Letöltve: 2022.09.14.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Knowledge: Guides: Judicial consideration: a reporter's guide to good law.

<https://www.iclr.co.uk/knowledge/guides/judicial-consideration-a-reporters-guide-to-good-law/> (Letöltve: 2022.09.13.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Legal Profession: Archive: What is a Law Report?. <https://www.iclr.co.uk/blog/archive/what-is-a-law-report/> (Letöltve: 2022.08.03.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Products: Other Publications: The Consolidated Index. <https://www.iclr.co.uk/products/other-publications/red-book/> (Letöltve: 2022.09.14.)

Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales: Welcome to the Case Genie information page. <https://www.iclr.co.uk/products/iclr-4/case-genie/> (Letöltve: 2022.10.26.)

J. A. Simpson – E. S. Weiner: *The Oxford English Dictionary. Second Edition-Volume II.* Oxford, Clarendon Press, 1989.

J. H. Baker: Dr. Thomas Fastolf and the History of Law Reporting. *Cambridge Law Journal.* 45. (1986), 1. 84-96.

Jan Komárek: Reasoning with Previous Decisions: Beyond the Doctrine of Precedent. *The American Journal of Comparative Law.* 61. (2013), 1. 149–171. 166., 170

Jany János: *A világ jogrendszerei – Civilizációelmélet és jogtudomány.* Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2021.

K. Sriram: Law Reporting: Past, Practice and Developments. *Student Bar Review.* 14. (2002), 76-91.

Kelemen Katalin: A common law jogrendszerek. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia.* (Jogösszehasonlítás rovat, rovatszerkesztő: Fekete Balázs) 2018. https://ijoten.hu/szocikk/a-common-law-jogrendszerek#_ftn22 (Letöltve: 2022.08.10.)

Kilényi Géza – Hajas Barnabás (szerk.): *Fejezetek az alkotmányjog köréből – A magyar államszervezet.* Budapest, Szent István Társulat, 2009.

Kiss Barnabás: *Alkotmányos Alapismeretek – Magyarország alkotmányos intézményeinek vázlata.* Szeged, Iurisperitus, 2019.

Koltay András – Geller Balázs (szerk.): *Jó kormányzás és büntetőjog - Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára.* Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.

Kruzslíc Péter – Sulyok Márton – Szalai Anikó: *Tanulmánykötet Trócsányi László 65. születésnapja alkalmából.* Szeged, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet, 2021.

Kukorelli István (szerk.): *Alkotmánytan I. Alapfogalmak, alkotmányos intézmények.* Budapest, Osiris, 2007.

Law Review, and Quarterly Journal of British and Foreign Jurisprudence: Law Reporting. *Law Review, and Quarterly Journal of British and Foreign Jurisprudence.* 12. (1850), 2. 261-264.

LexisNexis: Home: Legal: Law Reports.
https://www.lexisnexis.co.uk/store/categories/legal/law-reports-46?subcategory=46&query=&within=&f.6_LEGAL|category6=Law%20Reports (Letöltve: 2022.10.05.)

Lloyd's List Intelligence: Services: Reports & Publications: Lloyd's Law Reports.
<https://www.lloydslistintelligence.com/services/reports-and-publications/lloyds-law-reports>
(Letöltve: 2022.10.05.)

Magyarország bíróságainak hivatalos oldala: Címlap: Ügyfeleknek: Bírósági Határozatok Gyűjteménye. <https://birosag.hu/birosagi-hatarozatok-gyujtemenye> (Letöltve: 2022.07.10.)

Mattias Derlen –Johan Lindholm: Characteristics of Precedent: The Case Law of the European Court of Justice in Three Dimensions. *German Law Journal*. 16. (2015), 5. 1073-1098.

Michael Bryan: Early English Law Reporting. *University of Melbourne Collections*. 4. (2009), 45–50.

Michael Bryan: The Modern History of Law Reporting. *Australian Law Librarian*. 20.(2012), 2. 65-69.

Michael Sinclair: Precedent, Super-Precedent. *George Mason Law Review*. 14. (2007), 2. 363-412.

Michal Balcerzak: Doctrine of Precedent in the International Court of Justice and the European Court of Human Rights, *The Polish Yearbook of International Law*. 27. (2004-2005), 131-144. 137.

Osztoivits András: Törvénymódosítás a bírósági joggyakorlat egységesítése érdekében - jó irányba tett rossz lépés?. *Magyar Jog*. 67. (2020), 2. 72-80.

Oxford Academic: Reports of Patent, Design and Trade Mark Cases.
<https://academic.oup.com/rpc> (Letöltve: 2022.10.05.)

Paul H. Rubin: Why Is the Common Law Efficient? *The Journal of Legal Studies*. 6. (1977), 1. 51–63.

Paul Magrath: Law Reporting and Public Access in the Courts: Is Too Much a Good Thing: Part 1: The English Experience. *Legal Information Management*. 19. (2019), 4. 224-229.

Peter Clinch: Establishment v. Butterworths, The - New Light on a Little Known Chapter in the History of English Law Reporting. *Anglo-American Law Review*. 19. (1990), 3. 209-238.

Peter M. Tiersma: The Textualization of Precedent. *Notre Dame Law Review*. 82. (2007), 3. 1187-1278.

Petrétei József: *Magyar Alkotmányjog II. Államszervezet*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus, 2007.

Petrétei József: *Magyar alkotmányjog I*. Pécs, Dialóg Campus, 2002.

Petrétei József: *Magyarország alkotmányjoga II. Államszervezet*. Pécs, Kodifikátor Alapítvány, 2014.

- Pokol Béla: A bírói precedensjog. *Magyar Jog.* 47. (2000), 4. 201-209.
- Pongrácz Alex (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 65 éves Cs. Kiss Lajos tiszteletére. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021.
- Pomesil András József: A korlátozott precedensrendszer a bíróságok gyakorlatában. *Közjegyzők Közlönye.* 27. (2023), 2. 5-19.
- Pozsár-Szentmiklósy Zoltán – Somody Bernadette (szerk.): *Alkotmányos alapok: Második, átdolgozott kiadás.* Budapest, HVG Orac, 2015.
- R. J. C. Munday: New Dimensions of Precedent. *Journal of the Society of Public Teachers of Law (New Series).* 14. (1978), 3. 201-217.
- Rene Brouwer: On the Meaning of System in the Common and Civil Law Traditions: Two Approaches to Legal Unity. *Utrecht Journal of International and European Law.* 34. (2018), 1. 45-55.
- Richard O'Sullivan: On Law Reporting. *Modern Law Review.* 4. (1940), 2. 104-110.
- Robert John Anderson Carnwath: Judicial Precedent - Taming the Common Law. *Oxford University Commonwealth Law Journal.* 12.(2012), 2. 261-272.
- Robert Noonan: Stare Decisis, Overruling, and Judicial Law-Making: The Paradox of the 'Je' Case. *Irish Jurist.* 57. (2017), 119-143.
- Roland Burrows: Law Reporting. *Law Quarterly Review.* 58. (1942), 1. 96-106.
- Skinner, Catherine: Codification and the Common Law." *European Journal of Law Reform.* 11. (2009), 2. 225-258.
- Smuk Péter (szerk.): *Alotmányjog I. Alkotmányos fogalmak és eljárások.* Győr. Universitas-Győr, 2014.
- Sweet & Maxwell: Home: Criminal Law: Criminal Appeal Reports. <https://www.sweetandmaxwell.co.uk/Product/Criminal-Law/Criminal-Appeal-Reports/Journal/30791423> (Letöltve: 2022.10.05.)
- Szabó Patrik: "A törvény szövedéke" - Adalékok a korlátozott precedensrendszer előkérdéseire. *Magyar Jog.* 69. (2022), 1. 47-52.
- Szabó Patrik: Mennyiben precedensrendszer a korlátozott precedensrendszer? – Gondolatok a korlátozott precedensrendszerrel kapcsolatos néhány kérdést illetően. *Polgári jog.* 8. (2023), 9-10.
- Tahin Szabolcs: Korlátozott precedensrendszer – alulnézetből. *Magyar Jog.* 67. (2020), 5. 266-275.
- Téglási András (szerk.): *Alkotmányjogi alapismeretek.* Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2019.
- Téglási András (szerk.): *Az állam szervezete.* Budapest, Dialóg Campus, 2018.

Tony Weir (ford.): Konrad Zweigert – Hein Kötz: *An Introduction to Comparative Law Volume I. The Framework*. Amsterdam – New York – Oxford, North-Holland, 1977.

Tóth J. Zoltán (szerk.): *Jogalkotástan Jogdogmatikai és jogszabályszerkesztési ismeretek*. Budapest, Dialóg Campus, 2019.

Tóth Judit – Legény Krisztián (szerk.): *Összehasonlító alkotmányjog*. Budapest, Complex, 2006.

Trócsányi László – Schanda Balázs – Csink Lóránt (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba: Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Nyolcadik, átdolgozott kiadás*. Budapest, HVG Orac, 2021.

Trócsányi László – Schanda Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba – Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei*. Budapest, HVG Orac, 2012.

University of Oxford Faculty of Law: Current students: Legal Research and Mooting Skills Programme: Overview - Legal Research Materials: Law Reports. <https://www.law.ox.ac.uk/legal-research-and-mooting-skills-programme/law-reports> (Letöltve: 2022.07.10.)

Varga Zs. András: Tíz gondolat a jogegységről és a precedenshatásról. *Magyar Jog*. 67. (2020), 2. 81-87.

Varga Zsófia: A precedensrendszer és az EU-jog. *Európai jog*. 21.(2021), 5. 48-55. 48-49.

Velma Newton: Historical Perspective of Law Reporting in the English-Speaking Caribbean: A Case for Regional Law Reporting. *International Journal of Law Libraries*. 7. (1979). 1. 1-22.

Völcssey Balázs: A korlátozott precedensrendszer és a polgári perjog kapcsolata. *Magyar Jog*. 67. (2020), 3. 125-135.

Weiss, Gunther A.: The Enchantment of Codification in the Common-Law World. *Yale Journal of International Law*. 25. (2000), 2. 435-532.

Wellmann György: Kritikai észrevételek a jogegység biztosításának új rendszerével kapcsolatban. *Magyar Jog*. 67. (2020), 11. 648-655.

Zódi Zsolt: Precedens. In: Jakab András et alii (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (Jogbölcselet rovat, rovatszerkesztő: Szabó Miklós – Jakab András) 2021. <https://ijoten.hu/szocikk/precedens> (Letöltve: 2022.08.10.)

9.2. Felhasznált jogforrások

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

2019. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról

2019. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról indokolása

3031/2019. (II. 13.) AB határozat

19/2017. (VII. 18.) AB határozat

11/2015. (V. 14.) AB határozat

13/2013. (VI. 17.) AB határozat

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.011/2021/3. számú határozata

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.003/2022/9. számú határozata

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.056/2022/3 számú határozata

Impresszum

Kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Civilisztikai Tanszék

A kiadásért felel: Dr. Deli Gergely rektor

Cím: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Postacím: 1441 Budapest, Pf. 60.

E-mail: asztalos.zsofia.agnes@uni-nke.hu

Weboldal: <https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/civilisztikai-tanszek/opuscula-civilia/az-opuscula-civilia>

ISSN: 2560-2039 (online)

A szerkesztőbizottság elnöke: Vékás Lajos akadémikus

A szerkesztőbizottság tagjai: Auer Ádám egyetemi docens, Fézer Tamás egyetemi tanár,
Fuglinszky Ádám egyetemi tanár, Leszkoven László egyetemi docens, Papp Tekla egyetemi tanár
Szerkesztőbizottság titkára: Muzsalyi Róbert, egyetemi adjunktus